

VERSLAG van de vergadering van de Statencommissie Ruimte, Groen en Water d.d. 23 november 2015 in het Provinciehuis van Utrecht

Aanwezig:

Voorzitter: mw. J.C.V. Vaessen;

Leden van GS: drs.ing. P. van den Berg, drs. R.W. Krol, mw. A.M.A. Pennarts en mw. mr. J. Verbeek-Nijhof;

Commissieleden: mw. F.M. Arissen (PvdD), drs. J.G. Boerkamp (D66), mw. E.J. Broere-Kaal (PVV), mw. H. Chidi (D66), H. van Deún (PVV), mw. D.J. Dorrestijn-Taal (CDA), H.P. van Essen (GroenLinks), mw. drs. N. Eijsbroek (VVD), mw. Ir. A.A. Ens (VVD), drs. J. Germs (VVD), drs. C. de Heer (ChristenUnie), mw. W.M.M. Hoek (50PLUS), mw. H.J. Keller (PvdD), mw. T. Koelewijn-Koelewijn (CDA), mw. E. Kotkamp (GroenLinks), drs. C.J. van Kranenburg (ChristenUnie), P.C. Kroon MSc (GroenLinks) P. van Leeuwen (SGP), ir. R.G.H. van Muilekom (PvdA), drs. C. de Kruijf (PvdA) mw. M.G. Noordenbos (SP), T. van Oosterom (CDA), P.D. Overkleeft (D66), mw. A.M. Poppe (SP), A.Ph.J. Richter (50PLUS), ing.drs. A. Travaille (PvdD) en drs. W.J. Ubaghs (PVV);

Van ambtelijke zijde aanwezig: E. Bok (griffier) en mw. G. van Weerd (verslag);

1. ALGEMEEN

1.1 Opening

De voorzitter, mevrouw Vaessen, opent de vergadering en heet alle aanwezigen welkom. Met haar covoorzitter Ivo Thonon is afgesproken dat zij de gehele vergadering zal voorzitten. Zij gaat ervan uit dat technische vragen via de griffie zijn ingediend zodat deze zoveel mogelijk door GS beantwoord zullen zijn. Overigens zijn er schriftelijke vragen vorige week donderdag en vrijdag ingediend; dat is te laat om daar vandaag een antwoord op te geven en dit zal later gebeuren. Zij wijst erop dat in de nieuwe vergaderafspraken voor PS is vastgelegd dat schriftelijke vragen een week voorafgaand aan commissievergaderingen moeten worden ingediend; op dat moment kunnen de vragen nog schriftelijk voorafgaand aan de commissievergadering worden beantwoord.

Een aantal fracties heeft verzocht statenbrieven ter bespreking op te voeren. Het verzoek van meerdere fracties om de statenbrief Kadernotitie Binnenstedelijke Ontwikkeling ter bespreking op te voeren, is daarbij gehonoreerd. Bij de behandeling van deze statenbrief zal slechts gesproken worden over de onderwerpen die de fracties in hun motivatie hebben genoemd.

1.2 Vaststellen agenda

De agenda wordt vastgesteld.

1.3 Mededelingen

Gedeputeerde Van den Berg licht de stand van zaken **Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit** (ARK) toe. GS zullen over de voordracht volgende week een besluit nemen waarna de bekendmaking zal volgen. De ARK zal per 1 december a.s. met zijn werk gaan starten.

Prattenburg, voortgang en procedure Inpassingsplan (IP)

Gedeputeerde Van den Berg memoreert dat in 2013 het VO IP Prattenburg ter inzage heeft gelegen. Daaraan voorafgaand moest er een oplossing worden gevonden voor het ontsluitingsvraagstuk van het geplande hotel op de locatie Bosje van Wartou, met instemming van provincie en gemeente. Er zijn meerdere oplossingen aan de gemeente voorgelegd maar dat heeft niet tot overeenstemming geleid. De raad van Rhenen wilde dat er in een groter gebied naar een oplossing zou worden gezocht, waarbij partijen in het gebied betrokken zouden worden. Om die reden heeft de gemeente Rhenen begin dit jaar besloten om een gebiedsvisie op te stellen voor het gebied rondom Kwinteloijen, waarin o.a. het landgoed Prattenburg is gelegen, om in het gebied een zo breed mogelijk draagvlak te creëren bij de gebruikers, de eigenaar en de ondernemers. In een heroverweging met de convenantpartners over de vervolprocedure voor het IP Prattenburg is afgesproken dat men niet verder gaat met de huidige planprocedure. De convenantpartners zijn overeengekomen dat, nadat de gebiedsvisie Kwinteloijen en omgeving op 10 december a.s. gereed is, de herstart van de planprocedure voor het IP aan bod komt, zodanig, dat eerdere knelpunten zijn opgelost (met name de ontsluiting en het financieel draagvlak daaronder).

Spreker zal de commissie zo spoedig mogelijk over de inhoud en de procedure van het IP informeren.

De heer Germs vindt het positief dat er in goed overleg is doorgewerkt aan het plan Prattenburg. Hij begrijpt dat de gebiedsvisie op 10 december wordt vastgesteld. Zijn vraag is of de provincie in dit kader nog in beeld moet komen of dat partijen het verder onderling kunnen oplossen; naar dat laatste gaat zijn voorkeur uit.

Gedeputeerde Van den Berg antwoordt dat de partners overeenstemming hebben bereikt over het feit dat het IP Prattenburg onder nieuwe condities kan doorgaan, wel in het licht wat hetgeen er met Kwinteloijen bezien moet worden. Dat zijn twee aparte trajecten. Vooralsnog is er dus overeenstemming over het IP nieuwe stijl Prattenburg; de provincie wordt daar nog wel bij betrokken. Ten aanzien van Kwinteloijen zal de provincie het voortouw nemen met betrekking tot de gebiedsvisie die daarover moet worden opgesteld. De heer Van Leeuwen, SGP, memoreert dat lokaal het plan bestaat om op 10 december een soort conferentie over Prattenburg te organiseren. Hij vraagt of het hier gaat om twee separate zaken, immers, de gedeputeerde noemde zojuist ook de datum van 10 december.

Gedeputeerde Van den Berg bevestigt dat er inderdaad op 10 december een bijeenkomst zal plaatsvinden waarin vele partijen nadere precisering duiden van de gebiedsvisie Kwinteloijen met aandacht voor Prattenburg. Wanneer daar het besluit voor de doorstart wordt genomen, dan is dat het moment waarop de provincie het IP weer gaat oppakken.

1.4 Verslag commissie RGW 12 oktober 2015

Met inachtneming van de volgende aanpassing wordt het verslag vastgesteld:

-Op pag. 21 gaat het over drie openstaande moties en niet over vier (opmerking ChristenUnie): bij punt 2, Soestereng en 3, agrarisch erfgoed op de Heuvelrug, gaat het nl. om dezelfde motie.

1.5 Rondvraag

De heer Germs memoreert dat er in de vorige vergadering discussie is gevoerd over **de projectvoortgang van de Marinierskazerne**. Toegezegd werd dat de gedeputeerde dit snel zou oppakken. Hij vraagt of gedeputeerde Van den Berg nu een mededeling kan doen over de projectvoortgang. Immers, eind 2016 moet de totale projectaanpak gereed zijn.

Gedeputeerde Van den Berg antwoordt dat de 1^e Stuurgroepvergadering op 3 december zal plaatsvinden over de ontwikkelingsvisie Marinierskazerne. Op de agenda staan het plan van aanpak en de planning voor de ontwikkelingsrichting; hopelijk kunnen deze eind 2016 in gezamenlijkheid worden vastgesteld. In het

plan van aanpak zal worden ingegaan op burgerparticipatie, o.a. op verzoek van de gemeente. In deze fase zal het rijksvastgoedbedrijf als trekker optreden, een en ander conform het convenant.

Hij zegt de VVD toe dat de commissie regelmatig over de voortgang van dit langdurige traject zal worden geïnformeerd, ook schriftelijk. Zo kan de commissie de vinger aan de pols houden en mede richting geven aan de inbreng van de provincie.

Mevrouw Koelwijn vraagt om informatie over de **huisvesting van de vluchtelingen** en de rol dienaangaande van de provincie Utrecht.

Gedeputeerde Van den Berg memoreert dat hij in de vorige commissievergadering uitvoerig op dit onderwerp is ingegaan. De Taskforce is nog steeds met gemeenten en COA oriënterend aan het onderzoeken welke locaties aan snee kunnen komen. Eén keer in de week wordt de gedeputeerde over de actuele stand van zaken geïnformeerd. Mochten zich bijzonderheden voordoen, dan zal hij de commissie daarover snel via een memo informeren.

1.6 Termijnagenda

Mevrouw Noordenbos constateert dat er een drietal moties, als zijnde afgehandeld zijn doorgestreept, betrekking hebbend op de versnelling sociale woningbouw. De SP is het daarmee niet eens; GS hebben de opdracht nog niet geheel ingelost.

De voorzitter memoreert dat bedoelde moties worden meegenomen bij de bespreking van het onderwerp binnenstedelijke ontwikkeling. In dat kader kan mevrouw Noordenbos haar punt naar voren brengen.

Mevrouw Noordenbos vindt de procedure ten aanzien van de afhandeling van de moties via de termijnagenda onduidelijk. Ook in de vorige vergadering was dat niet helder.

De voorzitter wil eerst afwachten hoe de bespreking rond de binnenstedelijke ontwikkeling verloopt. Mocht de SP van mening blijven dat moties niet mogen worden afgestreept, dan kan de fractie dat schriftelijk aan de griffie doorgeven.

De heer Van Kranenburg hecht er zeer aan dat het presidium duidelijk gaat aangeven op welke manier, door wie en op welk moment de termijnagenda kan worden gewijzigd. Hij vindt het niet terecht de SP te vragen dit schriftelijk te beargumenteren. Iemand heeft de moties op de termijnagenda doorgestreept; diegene dient uit te leggen waarom dat is gedaan. De voorzitter geeft aan dit mee te nemen naar het presidium.

Mevrouw Hoek vraagt agendapunt 6.9, memo gedeputeerde Krol betreffende diervriendelijke manier uitvoering Ganzenakkoord, voor de volgende PS-vergadering ter bespreking te agenderen.

De voorzitter antwoordt dat dit niet meer mogelijk is; dat punt had vorige week doorgegeven moeten worden. Wel is het mogelijk dat 50PLUS beargumenteerd doorgeeft dat dit onderwerp voor de volgende commissievergadering moet worden geagendeerd.

Griffier Graafhuis voegt eraan toe dat commissieleden nu uitsluitend onderwerpen ter bespreking voor een volgende commissievergadering kunnen aandragen maar niet voor een PS-vergadering.

Mevrouw Chidi komt terug op de opmerkingen van de SP en de ChristenUnie. De voorzitter zegt nogmaals toe dat het meegenomen wordt naar het presidium.

De heer Boerkamp komt terug op de vraag van 50PLUS. Volgens hem kan mevrouw Hoek nu wel degelijk de vraag stellen een onderwerp voor de volgende commissievergadering te agenderen, met onderbouwing.

Mevrouw Hoek zegt toe dat zij haar desbetreffende verzoek met onderbouwing voor 3 januari aan de griffie zal doorgeven.

De voorzitter zegt mevrouw Noordenbos desgevraagd toe dat de drie moties over de versnelling sociale woningbouw nu nog niet als afgehandeld worden beschouwd, maar dat eerst de procedure over de afhandeling/doorstreping van moties op de termijnagenda wordt afgewacht/besproken.

De heer De Heer merkt op dat het hem niet is gelukt de statenbrief over de betekenis van het Deltaprogramma als bespreekstuk op de agenda van deze commissievergadering te krijgen. Bij de behandeling van de vorige termijnagenda werd er gesproken over een expertmeeting. In de wandelgangen vernam hij dat sommige waterwoordvoerders behoefte hebben aan een expertmeeting. Hij stelt voor bij alle waterwoordvoerders na te vragen hoe ze daartegen over staan en vervolgens zal hij een uitgewerkt voorstel over een expertmeeting aan deze commissie voorleggen.

De voorzitter laat weten dat het voorstel van de heer De Heer wordt afgewacht.

WATER EN GROEN

2.1 Statenvoorstel vaststelling Bodem-, Water- en Milieuplan (BWM plan) 2016-2021

De voorzitter memoreert dat de voorbereiding van dit BWM plan in de vorige collegeperiode is gestart. In november 2014 is het plan voorgelegd aan de commissies MME en RGW en de opmerkingen van de toenmalige commissieleden zijn verwerkt in het BWM plan dat nu voorligt. Dat plan is in december 2014 vastgesteld door GS en vrijgegeven voor inspraak. In het nu voorliggende plan zijn de reacties uit de inspraakrondes verwerkt. Het gaat hier om een uniek plan door de integraliteit van de thema's, Bodem, Water en Milieu en door de opname in de digitale viewer. Het is meteen de laatste keer dat er een dergelijk plan wordt gemaakt omdat Bodem, Water en Milieu in de volgende periode onderdeel zal zijn van de nieuwe Omgevingsvisie. Met dit plan wordt voldaan aan de wettelijke verplichting uit de Europese KRW en vanuit de Wet Milieubeheer. Op 12 oktober en 9 november 2015 zijn er infosessies over het BWM plan georganiseerd. Tijdens de sessies is de werking van de digitale viewer uitgelegd en hebben PS ruimschoots de mogelijkheid gekregen om vragen te stellen. NMU heeft nadien nog een inhoudelijke reactie ingeleverd en deze is naar alle PS leden gezonden.

De heer De Kruijf herinnert aan de uitstekende infosessie zojuist over binnenstedelijke ontwikkeling. O.a. werd aangegeven dat genoemd onderwerp een politiek issue zou moeten worden; het moet hier en daar schuren zodat de keuzemogelijkheden voor PS helder worden. Hij vond dat een goede insteek. Kijkend naar dit voorstel, constateert hij echter dat er weinig schuurt. Het abstractieniveau is dusdanig dat men het overal over eens kan zijn. De PvdA zal dan ook met dit voorstel instemmen. Echter, het spannende volgt na instemming met het beleid, nl. bij de uitvoeringsagenda die overigens wel concreter moet worden gemaakt. Er moet een programma voor een Gezonde Leefomgeving worden ontwikkeld. Dan pas wordt het interessant omdat op dat moment duidelijk wordt bij welke punten de grenzen worden opgezocht. De PvdA hoopt dat die discussie binnenkort gaat starten, desnoods via een tussentijds geplande sessie over de uitvoeringsagenda. Voor die discussie wil hij GS de volgende punten meegeven:

- De PvdA wil nadrukkelijk insteken op de leefkwaliteit van de stedelijke omgeving, bv. de luchtkwaliteit. In dit verband memoreert hij de aangenomen motie over de roetkaart die veel verder gaat.
- Geluidskwaliteit: hoe wordt omgegaan met een snelheidsverhoging op rijkswegen?

- De relatie tussen provincie en waterschappen: Wie is leiding en hoe wordt er omgegaan met betalingsregelingen? Onlangs vond er in deze commissie discussie plaats over de vraag wie de kosten van de vaarwegen moet dragen. Hierover wordt in de komende AB vergadering van het HDSR een motie besproken. Het is zaak dat daarover in PS wordt doorgepraat.
- De relatie met de omliggende provincies, gelet op het Deltaplan en de Lek. Er zijn vele voorbeelden te noemen waarbij ook overige provincies de leefkwaliteit in de provincie Utrecht beïnvloeden.

Mevrouw Kotkamp kan zich voor een deel bij de PvdA aansluiten. Ook zij voelde zich tijdens voorgaande infosessie aangesproken over de opmerkingen over politieke spanning, dan wel het gebrek aan zichtbaarheid daarvan nu in voorliggend voorstel. GroenLinks vindt het een gemis dat in dit voorstel bij de vier maatschappelijke opgaven niet de natuuropgave wordt vermeld, vooral bij het waterdeel. In de AVP en in Natuurbeleid 2.0 worden juist expliciet naar het voorliggende plan verwezen. Natuur zou daarin een belangrijke plek krijgen, echter, het BWM plan en het natuurbeleid lijken weinig relatie te hebben. NMU en PvdA pleiten voor nadere uitwerking in een uitvoeringsagenda en GroenLinks sluit zich daarbij aan. De vraag blijft of er nu kaders worden geformuleerd die het spanningsveld bij voorbaat beperken. Spreekster heeft de nota via de digitale viewer doorgenomen, echter, wil men in grote lijnen het stuk bekijken, dat is dat ingewikkelder dan zij had verwacht. Mogelijk heeft zij daardoor toch zaken gemist. Zij vraagt of een stuk in voorkomende gevallen toch als een PDF document kan worden aangeleverd.

De heer Van Deún dankt GS voor de leerzame voorlichtingsbijeenkomsten die onlangs hebben plaatsgevonden. De ambtenaren spraken met passie en kennis over de indrukwekkende WEB applicatie met het digitale BWM plan. Toch wil de PVV een tip meegeven. Veel van de inwoners van de provincie Utrecht zijn slim, immers, deze provincie wil een topregio zijn. Maar niet alle inwoners kunnen de teksten in het BWM plan begrijpen. Hij illustreert dit met enkele tekstvoorbeelden. De PVV stelt voor dergelijke plannen voortaan op het Europese Taal niveau A2 te schrijven, zodat iedereen het kan begrijpen. In deze commissie moet de politieke beschouwing plaatsvinden van het BWM plan. Volgens de PvdA zou het vooral moeten gaan over flexibiliteit, maatwerk, burgerparticipatie, bestuurlijke afwegingsruimte en integraliteit, dat, terwijl de voorzitter de commissie vooraf attendeerde op spreektijden, technische vragen en verzocht discussies te beperken.

De heer De Kruijf stelt voor dat de heer Van Deún vooral zijn eigen prioriteiten noemt; dan is duidelijker namens wie hij spreekt.

De heer Van Deún vraagt aandacht voor de gezondheid en veiligheid van alle inwoners van de provincie. De PVV had van dit college meer SMART-geformuleerde ambities verwacht, met een duidelijke outcome van de maatregelen, uitgedrukt in cijfers wat het nu oplevert. Voorts mist zijn fractie een terugblik op het waterplan 2012-2015, de voorloper van het BWM plan. Wat is er in die periode gerealiseerd en wat betekent dat voor de provincie? In de projectbegroting en in de najaarsnota zijn wel een financiële verantwoording opgenomen, maar geen inhoudelijke. Er ontbreekt een duidelijke opgave van de return on investment; de PVV zou die alsnog willen ontvangen. Hoe zit het met de integrale aanpak, vooral als het gaat om de combinatie met natuur en water? Een prachtig ogende WEB applicatie met over elkaar heen schuivende kaarten en volledige digitalisering is nog geen integrale aanpak. Het gaat juist om de verbinding, een speerpunt van dit college, met bv. de NBW, de nieuwe Omgevingswet. De komende decentralisatie van bodemtaken naar gemeenten is daarvan een voorbeeld. Sluit de digitalisering wel aan bij het toekomstige landelijke BISsysteem, het provinciaal bodem informatiesysteem en de Laan van de Leefomgeving? De PVV is sceptisch over dergelijke megalomane ICT projecten van de overheid. Welke projecten slagen er? De Nota Beantwoording van de ingebrachte zienswijzen op het conceptplan brengt hem naar burgerparticipatie. Te

lezen valt dat er 17 partijen zijn die hun zienswijzen hebben ingediend. Dat blijken alleen overheden en milieuorganisaties te zijn. Opnieuw blijkt alleen de klimaatindustrie er kennelijk belang bij te hebben maar geen enkele Henk of Ingrid uit de provincie heeft kennelijk iets met het BMW plan. De PVV vindt dit een gemiste kans, juist omdat de provincie het BOB model wil initiëren. Hij constateert dat de bodemdaling in de Veenweidegebieden veel aandacht krijgt. De PVV is van mening dat bodemdaling in de gehele provincie Utrecht, dus ook in het noorden en rond Mijdrecht, de hoogste prioriteit zou moeten krijgen. Het gaat niet alleen om droge voeten. De effecten van bodemdaling door veen oxidatie zijn buitengewoon ernstig voor de natuur, het landschap, het waterbeheer, waterveiligheid en klimaat. Veen oxidatie is op dit moment verantwoordelijk voor 25% uitstoot van broeikasgassen, een kwart van het totaal. Dat wordt steeds meer en daar kan de biowarmteinstallatie van Eneco, die alleen draait op SDE subsidies, niets aan veranderen. Wanneer op de klimaatop in Parijs het voorstel wordt aangenomen dat er voor CO2 uitstoot moet worden betaald, dan mag de provincie Utrecht hopen dat er voldoende geld is voor een boete wegens de veenoxidatie. Een belastingverhoging om Europa te kunnen betalen ziet hij al weer in de lucht hangen; de PVV wil dat beslist niet.

In dit dossier wordt de rol van de waterschappen cruciaal, de PvdA refereerde daar zojuist aan. In het BWM plan staat dat GS terughoudend, met vertrouwen in elkaar en transparant willen zijn, zoals vastgelegd in het besluit van 28 juni 2011. De PVV vindt dat een update van die notitie aan de orde is. Vertrouwen is goed maar controle is beter. Helaas is de ontwikkeling van bv. de rioolwaterzuiveringsinstallatie in Utrecht een voorbeeld hoe het Algemeen Bestuur van de Stichtse Rijnlanden met nota bene hun eigen bestuurders omgaat. In het voorjaar is daarover in deze commissie uitvoerig gesproken. De PVV vraagt GS het besluit van 28 juni 2011 te herijken en met een voorstel naar PS te komen. Voorts spreekt de PVV zijn zorg uit over het onderwerp mijnbouw en de winning van fossiele brandstoffen. De winning van bv. schaliegas in deze provincie is volgens de PVV alleen toegestaan als het veilig kan gebeuren en er daarvoor onder de inwoners van de provincie voldoende draagvlak bestaat. Op dit moment is dat nog niet het geval. Derhalve roept hij de gedeputeerde op niet alleen maar voorstander te zijn van een moratorium, dat is in feite slechts symboliek. Het moet erom gaan dat inwoners geen overlast ondervinden, zoals in Noord Groningen waar huizen instorten of in Houten waar inwoners overlast hebben van windmolens. Ook verwijst de PVV in dit verband naar de zgn. niet vervuilende biomassa-warmtecentrale in Utrecht. Verder vraagt de PVV GS de inwoners van de provincie vroegtijdig te informeren en te betrekken bij ontwikkelingen op dit terrein overeenkomstig de bepalingen uit het verdrag van Aarhus. Tot slot vraagt spreker of in de toekomstige uitvoeringsconvenanten met andere ketenpartners, haalbare en meetbare doelen kunnen worden geformuleerd met een verwacht outcome resultaat. Zaak is het dat PS prestatiegegevens gaat ontvangen.

De heer Germs stelt het op prijs dat de commissie o.a. met twee sessies uitvoerig is bijgepraat over het BWM beleid. De VVD geeft de volgende aandachtspunten mee.

- Waterveiligheid in relatie tot de waterschappen. Jaarlijks ontvangt de provincie de aandachtspunten die de waterschappen in acht moeten nemen. Zo stond er voor HDSR een bepaald punt op rood. De VVD vindt dat de provincie nadrukkelijker bij de waterveiligheid betrokken moet worden, ook in het verlengde van de vraag van de PVV over de waterschappen. Het gaat hem niet zozeer om de casuïstiek rond de zuiveringsinstallatie in Utrecht. Wel is het belangrijk dat de provincie de algehele waterveiligheid volgt. Vanochtend waren er in de pers weer berichten over hoog water, o.a. bij de Lek en bij de Rijn. Waterveiligheid vindt de VVD van groot belang en dat moet goed worden uitgewerkt in een plan.
- Het in beeld houden van bodemdaling.

- De commissie heeft destijds voorlichting gehad over alternatieven en schakelingen in het werkgebied van het HDSR. Zorgen zijn er ook in het werkgebied van AGV. Spreker noemt in dit verband de polder Mijdrecht, Stichtse Vecht en Ronde Venen. De VVD wil de vaststelling van dit plan niet ophouden maar vraagt wel wanneer de uitwerking voor het kwetsbare AGV gebied kan worden verwacht. In dit verband noemt hij ook de wateroverlast in Kockengen. In dat gebied moet de provincie nadrukkelijk de vinger aan de pols houden. De heer Germs vraagt of GS begin 2016 een notitie kunnen leveren over maatregelen in het werkgebied van AGV met betrekking tot Ronde Venen en Stichtse Vecht.
- De bodemverontreiniging, het grondwater in relatie tot de drinkwatervoorraad. Dit is een belangrijk punt, immers, een mens kan nog geen dag zonder water. Water is het belangrijkste levenselixer. De VVD vindt dat de ondergrond heel duidelijk in beeld moet worden gebracht, ook in relatie tot saneringsvraagstukken. Veel respect heeft zijn fractie voor de transparante wijze waarop de nieuwe gedeputeerde voor de bodem de zaak in Doorn oppakt, echter, er zijn meer plekken met gevaarlijke bodemverontreiniging die sanering behoeven. De VVD verzoekt GS met voortvarendheid te blijven doorwerken aan de sanering van gevaarlijke bodemverontreinigingen.

De VVD is van mening dat voorliggend gedegen plan in werking kan treden.

Mevrouw Chidi constateert dat het plan op een aantal punten schuurt maar op een aantal punten ook samenkomt. D66 geeft het volgende aan GS mee:

- Het is een goede zaak dat de spoedlocaties op een rij zijn gezet. Amersfoort en Utrecht zijn als gemeenten het bevoegd gezag over de locaties in hun gemeenten. Toch wil D66 voor de volledigheid ook de vervuilde locaties in Amersfoort en Utrecht aan het overzicht toevoegen.
- D66 heeft in zijn verkiezingsprogramma aangegeven dat er meer zwemwater in de provincie moet komen. Dat is ook de ambitie van voorliggend plan, echter, dat wordt niet aan een SMART doelstelling gekoppeld. D66 wil dat graag aan het plan toevoegen. Zij vraagt of er voor zwemwater zoekgebieden zijn. Op welke manier komen die terug?
- In het uitvoeringsprogramma zullen onderwerpen samen komen. Wel mist haar fractie de invulling van de tijdsfasering, prioritering en de SMART aanpak van het programma.
- Aandacht vraagt zij voor de doorwerking naar de PRS/PRV. Aangegeven wordt dat een aantal zaken in de herijking zullen doorwerken. D66 vraagt welke zaken dat zijn en welke gevolgen zal dat hebben, temeer daar de herijking PRS/PRV binnenkort op de agenda staat.

De heer Travaille deelt mede dat de PvdD blij is met de digitale opzet van het plan; dat mag ook voor andere beleidsstukken worden gedaan, bv. de begroting. De aandacht voor duurzaamheid is een goede zaak. Het streven naar duurzaamheid, zoals benoemd in het coalitieakkoord, kan goed worden doorvertaald in de duurzame keuzes in het BWM beleid. Positief is zijn fractie over de uitwerking van sturing, participeren, stimuleren en reguleren. Dat is aardig gelukt maar op een aantal punt mag het nog concreter, ook als het gaat om de doelen en de resultaten. De PvdD wil voorts de volgende punten aan de gedeputeerde meegeven:

- In het coalitieakkoord staat bij BWM dat water als ruimtelijk ordenend beginsel wordt gebruikt en dat de functies volgen op wat er vereist is in het watersysteem. Dat is een duurzaam uitgangspunt: zo wordt er niet eindeloos geld gestopt in onnatuurlijke watersystemen. Echter, in de oplegnotitie wordt bij Effecten op duurzaamheid, punt 2, en in hoofdstuk van de visie, het omgekeerde genoemd. Daar staat: "Wij streven naar een BWM kwaliteit die passend is in de functie van het gebied." Dat is de omgekeerde redenering. De PvdD wil het uitgangspunt uit het coalitieakkoord

handhaven, nl. functie volgt watersysteem; dit dient in de visie te worden overgenomen. Dat heeft ook alles te maken met het voorkomen van bv. bodemdaling.

- Zoet water: hoofdstuk 5.1, aandacht voor beschikbaarheid van zoet water. Het handhaven van zoet water op alle plaatsen is niet kosteneffectief. Door klimaatontwikkelingen zal men vaker te maken krijgen met brakker water, met name in het oosten van de provincie Utrecht. In het stimuleren ziet de PvdD heel graag dat de landbouw wordt aangemoedigd hierop in te spelen en te kiezen voor zoutresistente teelt/gewassen. Dat is een betere oplossing dan eindeloos een zoet water voorraad blijven garanderen.
- KRW: de waterkwaliteit is sinds de laatste planperiode verslechterd, zelfs als meetmethoden worden gecorrigeerd. Nul watergangen voldoen aan de ecologische doelen en 50% voldoet slechts aan de chemische kwaliteit. In het BWM plan wordt geconcludeerd dat dit grotendeels door vermisting wordt veroorzaakt. In de evaluatie van het PWP in juli concludeerden GS net als het PBL dat de emissie van mest en de lozing van bestrijdingsmiddelen vanuit de landbouw het bijna onmogelijk maken de KRW doelen te realiseren. Regulerende maatregelen zijn dan ook meer op zijn plek. Echter, in het stuk staat dat er zoveel mogelijk subsidie-instrumenten zullen worden ingezet voor de realisatie van KRW maatregelen. GS hopen ook op enig effect van het in 2002 door LTO opgestelde Deltaplan agrarisch waterbeheer. Dat heeft nog steeds geen effect gehad.

De heer Van Oosterom vraagt waar de uitspraak van de PvdD vandaan komt over de verzilting van de ondergrond, met name in het oosten van de provincie Utrecht.

De heer Travaille antwoordt dat hij dat bericht via het waterschap heeft vernomen, nl. dat er in het oosten van de provincie plekken zijn waar verzilting optreedt. De details heeft hij nu niet bij de hand.

- Spreker vervolgt dat er wat betreft de KRW ten opzichte van de vorige planperiode niets is bereikt. De provincie kiest voor stimuleren en voor een vrijblijvend plan van de LTO. De PvdD vraagt of het mogelijk is hier meer regulerend beleid op te zetten. Hoe zit het met de risico's en de boete, die de provincie moet betalen, wanneer niet aan de KRW doelstellingen wordt voldaan?
- In hoeverre is plezierjacht toegestaan in stiltegebieden?

De heer Van Leeuwen, SGP, complimenteert GS met dit stuk en het vele voorbereidende werk dat is gedaan. Wel zou hij het op prijs stellen dat wijzigingen voortaan separaat worden vermeld; dat vermindert voor PS het zoekwerk. Hij geeft GS de volgende aandachtspunten mee:

- Bodemdaling: de omschrijving is wat vaag. De SGP meent dat de provincie zo langzamerhand geld moet gaan reserveren om het tegengaan van bodemdaling in de toekomst te kunnen bekostigen. Het gaat hier om een groot probleem, zeker in het Groene Hart.
- Het is een goede zaak dat schaliegas/mijnbouw krachtig verwoord wordt. Aandacht vraagt zijn fractie voor de participatierol.
- Wat betreft waterkeringen bij vaarwegen is het een goede zaak dat dit zo wordt opgepakt, maar de provincie moet wel de vinger aan de pols houden. Gemotiveerd uitstel vindt zijn fractie niet verantwoord; deze kwestie moet snel worden aangepakt omdat de SGP veiligheid hoog in het vaandel heeft.
- Grote zorgen heeft zijn fractie over de woningbouw in Kockengen. Voor het laagste punt in de provincie zijn er bouwplannen ontwikkeld en de SGP vindt dat een onbegrijpelijke zaak.

De heer De Heer deelt mede dat de ChristenUnie met de vier prioriteiten, zoals genoemd in het BWM plan, instemt. De eerste grote inzet is op waterveiligheid en wateroverlast, en dat past in de opgave van het Delta programma. De tweede is forse inzet op schoon en voldoende oppervlaktewater, dat sluit aan bij de

provinciale belangen. De derde is goede regelgeving voor de ondergrond en de vierde is keihard te werken aan de leefkwaliteit van het stedelijk gebied. De ChristenUnie wil het volgende aan GS meegeven.

- Ultrafijnstof en luchtkwaliteit: op basis van de zienswijzen worden de provinciale inspanningen rond leefkwaliteit flink geïntensiveerd. Dat juicht zijn fractie toe, vooral omdat het nieuwe college verder wil kijken dan de wettelijke normen. Er zal een ambitieus programma gezonde leefomgeving worden opgesteld. Zaak is het wel de alarmerende adviezen van de Wereld Gezondheidsraad mee te nemen. In de provinciale plannen wordt vooral naar de basiskwaliteit gekeken. Echter, dat moet ook voor de luchtkwaliteit en ultrafijnstof worden gedaan. In het programma leefomgeving wordt dat een spannende opgave. De ChristenUnie hoopt dat de provincie erin slaagt de opgave concreet te maken in een regionaal programma luchtkwaliteit gekoppeld aan een roetreductieplan, conform de normen van de Wereld Gezondheidsraad.
- Bodemdaling: In veel zienswijzen wordt de provincie gevraagd actie te ondernemen op dat vlak. De provincie wil gaan leren en studeren, zo wordt aangegeven, maar dat komt toch wat als pappen en nathouden over en zet geen zoden aan de dijk. Wellicht moet er meer worden gekeken naar het meerjarenprogramma AVP. Beide instrumenten moeten worden ingezet om de bodemdaling tegen te gaan. Dat wordt vooral urgent wanneer er andere regels gaan gelden voor de CO₂ uitstoot, dat zal met name problemen voor de landbouw gaan opleveren, kijkend naar de kosten-baten afweging. Is de provincie met de nieuwe beleidsontwikkeling op tijd om dat mee te nemen in de PRS?
- Waterparels: PS hebben in de vorige periode veel moeite gedaan om de waterparels in het plan te krijgen. Nu lijkt het erop alsof ze toch weer geschrappt zijn. Welke politieke keuze zit erachter om de waterparels in de uitvoeringsprogramma te laten verdwijnen?
- Aardkundige monumenten: de provincie Utrecht liep ooit voorop in het aanwijzen van aardkundige monumenten. Het plan was er 12 aan te wijzen maar het is bij 7 aardkundige monumenten gebleven. Andere provincies hebben Utrecht ingehaald. Overijssel en Noord-Holland hebben reeds 20 aardkundige monumenten. De ChristenUnie pleit ervoor nog 5 aardkundige monumenten toe te voegen. De kosten daarvan zijn nihil. De heer De Heer heeft nog een folder over het 7^e aardkundige monument in Utrecht en zal dat zo dadelijk uitreiken.
- Aangegeven werd dat het beleid fragmentarisch is en dat het college zoekt naar verbinding. Worden het energie- en het klimaatbeleid in de toekomst weer een nieuwe verbinding om al het beleid aan elkaar te knopen?

De heer Germs vraagt de heer De Heer of het aantal aardkundige monumenten er toe doet. De provincie Utrecht is klein terwijl Overijssel en Noord-Holland een veel groter grondoppervlak hebben. Misschien moet Utrecht maar heel blij zijn dat er 7 van die objecten zijn aangewezen.

De heer De Heer memoreert dat de provincie Utrecht ooit begonnen is met het aanwijzen van aardkundige monumenten. De andere provincies werden voorgesteld allemaal 12 aardkundige monumenten aan te wijzen zodat er een gros voor het hele land zou gaan ontstaan. De provincie Utrecht is daarmee halverwege gestopt terwijl andere provincies wel zijn doorgegaan. Utrecht nam het initiatief maar heeft dat geen vervolg gegeven terwijl de andere provincies juist wel stappen hebben gezet.

Mevrouw Hoek complimenteert GS met voorliggend plan en het proces dat dienaangaande is uitgevoerd. 50PLUS vraagt met nadruk aandacht voor de bodemdaling, vooral in de veengebieden en in Kockengen. Het water zal in komende winters nog meer gaan stijgen dan men gewend is en het bergen van water zal steeds moeilijker worden. Daling van de bodem en stijging van het waterpeil zal meer overlast veroorzaken. Zij heeft vernomen dat de problemen in Kockengen op dit moment niet worden aangepakt. De maatregelen

om schade en overlast te beperken blijven achter, en dat baart haar fractie grote zorgen, temeer daar bekend is dat de huizen in dat gebied al met de voeten in het water staan. Ook wijst zij op het vierde kwadrant, een woningwijk die bij Kockengen wordt ontwikkeld. Zij wijst woningbouw daar van de hand. Eerst moeten de bestaande problemen worden opgelost. In het antwoord op de zienswijzen over het vierde kwadrant wordt er nogal lichtzinnig omgegaan met het probleem op zich.

Ook noemt haar fractie de luchtvervuiling en de fijnstofproblematiek. Het oosten van de provincie heeft veel bossen die de luchtkwaliteit kunnen zuiveren, echter, in het vlakke westelijke gebied van de provincie zijn er geen bossen en heeft men te maken met de A2, met Schiphol, het Amsterdam-Rijnkanaal etc. GS geven aan dat deze kwestie landelijk moet worden opgelost; die benadering is in de ogen van 50PLUS te simpel. Partijen moeten snel met elkaar om de tafel om de situatie in ieder geval te stabiliseren. Zij wijst erop dat de toegestane maximum snelheid van 130 km ook aan meer vervuiling bijdraagt. Gelukkig hebben PS daarover inmiddels een motie aangenomen. Zij roept GS op veel aandacht te besteden aan het tegen gaan van luchtvervuiling en fijn stof.

De heer Van Oosterom complimenteert GS en de medewerkers voor de voorbereidingen van dit plan. Er zijn drie grote plannen samengebracht en dat is een behoorlijk groot document geworden. Wanneer er nog meer aan wordt toegevoegd, wordt het wellicht onoverzichtelijk en zal dat de discussie bemoeilijken.

- Het Delta programma moet verder worden uitgewerkt. Een hoofddoel is het voorkomen van wateroverlast; dit moet zo snel mogelijk worden gerealiseerd. Het is mooi dat er meekoppelkansen zijn maar deze mogen het realisatietempo niet vertragen. Ook moet er oog zijn voor de gevolgen voor bewoners en de bedrijven in het gebied. Veelal gaat het om agrarisch gebied en meekoppelkansen kunnen daar het nodige effect op hebben.
- Bodemdaling: Wellicht is er toch een oplossing. Met onderwaterdrainage worden de nodige proeven ondernomen. Het mooie daarvan is dat het water in natte perioden wordt afgevoerd terwijl het water in droge periode kan worden ingebracht. Bodemdaling komt door inklinking van het veen in een droge periode. Wordt er in een droge periode water in de bodem geïnfilteerd, dan kan krimp worden tegen gegaan. Het CDA vindt nadere uitwerking van de onderwaterdrainage dan ook van groot belang, echter, de voortgang lijkt niet echt van de grond te komen. Hij vraagt dienaangaande om een toelichting.
- Voorts stelt hij de vraag of het mogelijk is om oppervlaktewater te infiltreren met een verticale lijn, om daling van het grondwater te stoppen.
- Waterveiligheid: zojuist werd Kockengen aangehaald. Ook het CDA pleit voor voortgang in maatregelen voor opvang van het water aldaar.
- Het CDA sluit zich aan bij de vraag over de voortgang van het opruimen van vervuilde locaties.

Gedeputeerde Pennarts dankt de commissie voor de positieve woorden die er over het BMW plan en de voorbereidingen daaromtrent zijn geuit. Inderdaad gaat het nu nog om een grote, wellicht wat abstracte lijn die is geschetst. Op de verschillende onderdelen zullen er uitvoeringsprogramma's volgen. Enkele fracties hebben met name ten aanzien van de gezonde leefomgeving verwachtingen uitgesproken en lijnen meegegeven. GS zullen deze waar mogelijk overnemen. T.z.t. zal er met de commissie over de uitvoeringsprogramma's worden gesproken, o.a. de gezonde leefomgeving.

Gevraagd werd hoe de provincie in algemene zin zal omgaan met snelheidsverhogingen op snelwegen. De provincie beziet per situatie hoe daar op moet worden gereageerd, afhankelijk van de opdracht die PS meegeven. Hierover zal altijd een politiek gesprek worden gevoerd.

Gemeld werd dat het moratorium inzake mijnbouw in feite symbolisch zou zijn. De PVV vroeg ook behoedzaam te zijn, met het oog op schaliegas, en oog te hebben voor draagvlak. Spreekster benadrukt dat het rijk het bevoegd gezag is. De provincie tracht in dit kader zo min mogelijk een politieke rol te spelen maar met het rijk op inhoud in gesprek te gaan, met het oog op de behartiging van belangen van inwoners en gemeenten. Zij zegt toe dat inwoners vroegtijdig zullen worden geïnformeerd en zullen worden betrokken bij eventuele activiteiten op het vlak van mijnbouw. Ter illustratie verwijst zij naar de termijnagenda waarin al eerder een oproep is gedaan om gemeenten te ondersteunen. Op dit moment vindt er een gesprek plaats met de gemeente Woerden en omgeving en de provincie speelt daarin een actieve rol in. De provincie tracht de belangen van gemeenten heel nadrukkelijk bij het rijk onder de aandacht te brengen.

De VVD riep op om voortvarend te blijven doorwerken aan de bodemsaneringen. Dat zal zeker gebeuren. Zij onderschrijft dat met name bodemverontreiniging in relatie tot drinkwater een prioriteit is. Getracht zal worden daarover met drinkwaterbedrijven zoals Vitens concrete afspraken te maken. Dat zal terug te vinden zijn in het uitvoeringsprogramma Bodem.

D66 vroeg de spoedlocaties in Amersfoort en Utrecht te benoemen. Nu is op de kaart alleen zichtbaar voor welke locaties de provincie het bevoegd gezag is. Zij is bereid de locaties in Amersfoort en Utrecht aan PS door te geven, echter, duidelijk moet zijn dat het huidige overzicht uit het plan uitsluitend de locaties bevat waarvoor de provincie verantwoordelijk c.q. het bevoegd gezag is.

De vraag werd gesteld of het plan meer SMART en concreet kan worden gemaakt, o.a. werd gevraagd om invulling van tijd en prioritering van het programma. In de definitieve versie zal er zoveel mogelijk naar gestreefd worden per project een einddatum op te nemen. Over een aantal acties in de planning zal eerst met de partners moeten worden gesproken; daarna worden deze met zoveel mogelijk concrete gegevens in het plan opgenomen.

De PvdD vroeg of plezierjacht in de stiltegebieden is toegestaan. Het gebruik van vuurwapens in een stiltegebied is verboden; dat maakt de plezierjacht niet mogelijk. Wel is er een vrijstelling voor de beheerjacht in het kader van de Flora- en Faunawet. De SGP vroeg aandacht voor de participatie in het kader van de mijnbouwtrajecten. De gedeputeerde benadrukt dat het rijk het bevoegd gezag is maar de provincie is alert op zijn rol in deze. Permanent wordt er gesproken met waterleidingbedrijven en waterschappen. Woerden is het voorbeeld waarbij de provincie op nieuwe wijze invulling aan de provinciale rol wil geven; het gesprek met rijk en andere partijen wordt op een goede manier gevoerd.

De ChristenUnie refereerde aan de fijnstof en roetproblematiek in relatie tot het uitvoeringsprogramma Gezonde Leefomgeving met het verzoek de WHO normen mee te nemen. Op dit moment loopt er een vervolgonderzoek naar de mogelijke maatregelen om te kijken wat de gevolgen zijn van blootstelling aan roet. De resultaten daarvan worden begin 2016 verwacht. De WHO normering is niet slechts technisch maar bevat ook een politiek vraagstuk. T.z.t. zal daarover met PS van gedachten worden gewisseld, met name in het kader van het uitvoeringsprogramma Gezonde Leefomgeving.

Inderdaad was de provincie Utrecht de voorloper in het aanwijzen van aardkundige monumenten maar dat is helaas bij 7 objecten blijven steken. Zij wil daar tegen in brengen dat de aangewezen aardkundige monumenten in de provincie Utrecht actief betrokken worden bij het recreatief routenetwerk. Een punt van belang is de bereikbaarheid en toegankelijkheid van aardkundige monumenten; dat is niet altijd te waarborgen. In de ontwikkeling van de nieuwe cultuurnotitie zijn de aardkundige monumenten een punt van aandacht. De beperking heeft vooral betrekking op de toegankelijkheid, de beschermingsgraad en de bereikbaarheid van de elementen. Wat er aan aardkundige monumenten in de provincie is, wordt zichtbaar en beleefbaar gemaakt.

50PLUS riep op tot stabilisering en verbetering van de luchtkwaliteit; dat is onderdeel van dit BWM plan. Specifiek werd in dat kader aandacht gevraagd voor Utrecht-West omdat daar weinig bos is dat kan bijdragen aan een betere luchtkwaliteit.

Mevrouw Hoek verduidelijkt dat de vervuiling in het westen van de provincie meer is dan bv. op de Heuvelrug waar veel bossen zijn. Zij pleit ervoor de veroorzakers van de vervuiling in het westen van de provincie aan te pakken, bv. verlaging snelheden op autowegen.

Gedeputeerde Pennarts onderschrijft dat daar waar minder bomen zijn men extra alert moet zijn op de effecten van luchtverontreiniging.

Wat betreft de voortgang van sanering van opgeruimde plekken, merkt spreekster op dat de provincie goed op schema ligt volgens de opgave van het bodemconvenant. Van ettelijke honderden locaties zijn er nu nog ca. vijfenzeventig over, die uiteraard nog alle aandacht vergen.

Gedeputeerde Verbeek memoreert dat de PvdA specifiek refereerde aan de relatie met de waterschappen. Het beleid in het BWM plan is in goede samenspraak met de waterschappen tot stand gekomen. In het coalitieakkoord staat dat er gewerkt gaat worden aan een samenwerkingsagenda; dat is reeds het geval. Ook wordt er met partijen in goed overleg aan een omgevingsvisie gewerkt. De KRW doelen zijn verankerd in het BWM plan maar staan ook vermeld in de specifieke stroomgebiedbeheerplannen waarvan de commissie de voortgangsrapportages heeft ontvangen. De rollen en taken, waarvoor de provincie aan de lat staat, zullen worden verduidelijkt. Daarvan zal een helder overzicht worden opgesteld.

Gevraagd werd naar de relatie met andere provincies. Voor zover het gaat om provincieoverschrijdende projecten, of andere gebieden, zal er waar mogelijk altijd met de andere partijen, die in een gebied een verantwoordelijkheid hebben, worden samengewerkt, niet alleen in het BWM plan maar ook in de Omgevingsvisie.

GroenLinks vroeg naar de samenhang tussen het BWM plan en het natuurbeleid. Het BWM plan is een strategisch plan op hoofdlijnen. Dat is niet de goede plek om op gebiedsniveau de BWM condities te beschrijven. Zeker zal er uitvoering worden gegeven aan de peilers 1 en 2 van het natuurbeleid. Met de natuurorganisaties wordt overlegd over de uitwerking voor de natuur in grotere gebieden. In het kader van de uitvoeringsagenda van het BWM plan wordt er hoe dan ook gewerkt aan verbreding van de gebiedsprofilen en aan specifieke criteria voor andere natuur, met name in landschap en landbouw. Zo wordt een integrale afweging op gebiedsniveau mogelijk. Ook in de gebiedsgerichte projecten wordt integraal gewerkt, o.a. wat betreft de natuuropgaven. In de uitvoering van de AVP uitvoering worden specifiek gerichte maatregelen gekoppeld, ook de maatregelen die door de waterschappen worden uitgevoerd. Zo wordt getracht de integraliteit tussen alle onderwerpen te bewaken.

Opgemerkt werd voorts dat de natuuropgave in dit plan ontbreekt; dat werd als een gemis ervaren. De koppeling met natuur is weloverwogen maar uitbreiding van het aantal beleidsvelden in deze fase bleek erg complex te zijn. Dat zou nu te veel tijd kosten, juist omdat er in december 2015 voor de KRW een definitief plan moet worden vastgesteld. GroenLinks was van mening dat de kaders die voorliggen, geen recht doen aan het spanningsveld met de natuur. De gedeputeerde is het daarmee niet eens. De water- en natuurdoelen op het land worden op elkaar afgestemd en worden in de uitvoering met elkaar gecombineerd. Robuuste natuur vraagt om een robuust watersysteem en het BWM plan realiseert deze voorwaarden voor de functie natuur; in die zin zijn het communicerende vaten. Zij neemt de suggestie van de PVV mee om meer aandacht te besteden aan het taalniveau van dit plan; zij dankt voor dit aandachtspunt. De PVV vroeg om een overzicht van de bereikte resultaten. Jaarlijks wordt de voortgangsrapportage water in september in de commissie besproken met daarin alle resultaten van de waterschappen. Duidelijker zullen daarin de taken en verantwoordelijkheden van resp. de provincie en de waterschappen worden onderscheiden. De PVV

maakte een opmerking over het ontbreken van de verbinding tussen natuur en water. Die verbinding wordt in de gebiedsaanpak gemaakt door middel van integrale gebiedsprofielen. Deze worden verder uitgewerkt in de uitvoeringsagenda. Daarin zal de specifieke relatie tussen de natuurdoelen en de BWM randvoorwaarden worden beschreven. De doelen voor de KRW hebben ook betrekking op de aquatische ecologische doelen. De PVV verwees naar het besluit van juni 2011. Zij neemt aan dat daarmee bedoeld wordt de toezichtrelatie met de waterschappen. De bestaande toezichtnota waterschappen wordt aangepast, daar waar het ook de voortgangsrapportage betreft, echter, de principiële verhouding in de samenwerking blijft ongewijzigd.

De VVD vroeg naar de betrokkenheid van de provincie bij de waterschappen en de waterveiligheid. De provincie wordt nauw betrokken bij de uitvoering van waterveiligheidsmaatregelen die op basis van het Delta programma door de waterschappen worden uitgewerkt, zoals het project Centraal Holland, Lekdijk en de Grebbedijk. De provincie is in de desbetreffende stuurgroepen vertegenwoordigd. De uitwerking van het project wateroverlast Kockengen is reeds in uitvoering bij de gebiedscommissie Utrecht-West. Die uitwerking komt niet specifiek in dit BWM plan tot uitdrukking. Hiervoor is een bedrag van € 8 ton uitgetrokken. Met bewoners wordt bezien welke lange termijn oplossingen op draagvlak kunnen rekenen. De gemeente Stichtse Vecht is bezig met het ophogen van de openbare ruimte zodat het water niet meer op straat blijft liggen. Er is derhalve sprake van een brede aanpak. D66 stelde een vraag over het zwemwater en gaf aan dat de doelstellingen meer SMART geformuleerd moeten worden. Ook werd naar de zoekgebieden gevraagd. Daar waar initiatiefnemers ontstaan om zwemwaterlocaties te ontwikkelen, zal de provincie vanuit zijn bevoegdheid zwemwater aanwijzen en de kwaliteit daarvan bewaken. Er is nu nog geen lijst met zoeklocaties voorhanden; die moeten vanuit initiatiefnemers worden aangereikt. Gevraagd werd welke zaken doorwerken in de herijking PRS en PRV. Het gaat om de bescherming van de strategische grondwater voorraad en dat wordt in de PRS/PRV opgenomen; bestemmingen mogen niet in strijd zijn met dit plan. De PvdD stelde een vraag over het uitgangspunt “functie volgt watersysteem” en verzocht dat mee te nemen in het BWM plan. Dat kan onderdeel worden van nieuw beleid maar dat instrument zal lokaal worden ingezet. In de PRS staat dat in de ruimtelijke ontwikkelingen kwaliteit en kwetsbaarheden van het bodem- en watersysteem moeten worden meegenomen. De PvdD wil de landbouw aanmoedigen om zoutresistentieteel toe te passen. Gelukkig is verzilting in de provincie Utrecht geen probleem, met uitzondering van Mijdrecht. Via de KRW wordt water naar het westen aangevoerd, juist om die verzilting tegen te gaan. Bij het opstellen van nieuw beleid is er oog voor innovatieve maatregelen en zullen andere teelten worden gestimuleerd. De gebiedscommissie heeft hiervoor een opdracht ontvangen en bij de KRW is LTO één van de partijen die meedenkt om de KRW-doelen te bereiken. Voorts vroeg de PvdD aandacht voor de verslechtering van de waterkwaliteit door nutriënten en de verzilting. De nutriënten zijn inderdaad een belemmering in het bereiken van de KRW doelstellingen. In feite is dit een nieuw onderdeel op de agenda geworden dat hoge prioriteit heeft. Het mestbeleid en de verplichte maatregelen van het rijksbeleid zijn effectiever dan de instrumenten die de provincie nu heeft. Regionaal wordt er ingezet op het stimuleren van maatregelen door de agrarische sector met behulp van POP 3 gelden.

De heer Travaille meent dat er een sterker instrument nodig is. Het vrijblijvende karakter van stimuleren met geld en het vrijwillige plan van de LTO zullen niet bijdragen aan het halen van de KRW doelstellingen, juist omdat vermesting en bestrijdingsmiddelen zo'n groot probleem zijn.

Gedeputeerde Verbeek deelt mede dat in 2021 zal worden bezien of de KRW doelen gehaald zijn. Op dat moment zal ook duidelijk worden of er ambities moeten worden bijgesteld of dat er meer tijd nodig is om een bepaald doel te kunnen realiseren. Het gaat hier om een serieus probleem dat grote prioriteit krijgt.

Jaarlijks ontvangt deze commissie een voortgangsrapportage en kan worden beoordeeld in hoeverre men er in slaagt de gestelde KRW doelen te realiseren.

De heer Van Leeuwen, SGP, vraagt of het jaar 2021 parallel loopt met de PAS.

Gedeputeerde Verbeek zegt toe dat zij dat zal nagaan.

Voorts wijst zij op de nutriëntenaanpak in Rijn-West. Met partijen is een goede samenwerking gaande maar oplossingen vragen tijd. Het rijk gaat geen boetes opleggen wanneer niet aan de KRW doelen wordt voldaan. De hoogte van de boetes kent zij niet, als die er al zouden zijn. Tot 2021 zijn er nog twee planperiodes te gaan, om aan de KRW doelen te kunnen voldoen. Op dit moment is het h.i. prematuur om ambities te gaan bijstellen.

De SGP vroeg zojuist naar de PAS. Natura 2000 kent geen eindtermijn. De hydrologie is gekoppeld en loopt nauw samen met de KRW-maatregelen en zijn afgestemd op uitvoeringsniveau; dat loopt in die zin parallel met de PAS.

De SGP merkte ook op dat de omschrijving van de bodemdaling nogal vaag is. Spreekster geeft aan dat enerzijds het huidige beleid wordt gehandhaafd en dat anderzijds er nieuw beleid wordt uitgewerkt dat in de herijking van de PRS of de Omgevingsvisie wordt vastgelegd.

Ook de ChristenUnie ging in op de bodemdaling; gevraagd werd of de provincie op tijd is om daartegen in de PRS maatregelen te nemen. In de AVP wordt de nodige aandacht aan de bodemdaling besteed. Via de gebiedscommissies is er een budget van 3,5 miljoen euro voor de uitvoering ingezet; voor een groot deel dragen ze bij aan de beleidsontwikkeling. Zij denkt op tijd te zijn om stappen in de PRS te kunnen maken en, meer uitgebreid, in de Omgevingsvisie.

Voorts licht de gedeputeerde toe dat de Waterparels zeker niet zijn geschrapt maar als toelichtende objecten worden meegenomen in de structuurvisie. De Waterparels zijn waardevol vanwege de beschermende soorten die er voorkomen. Vanuit natuurbescherming en waterkwaliteit bezien, waar de waterschappen verantwoordelijk voor zijn, is er voldoende bescherming voor Waterparels. De waterschappen zullen sneller kiezen voor verbetering van de Waterparels en het behoud daarvan. Er is derhalve geen sprake van het schrappen van de Waterparels. In het BWM plan staat verder dat er voor de overige wateren, niet zijnde de KRW lichamen, ecologische doelen zullen worden vastgesteld. Ook die maatregelen komen ten goede aan de Waterparels.

50PLUS vroeg aandacht voor Kockengen. Het proces in Kockengen ligt alles behalve stil. De gebiedscommissie, de gemeente en het waterschap zijn volop aan de slag. Dat kan voor sommige bewoners wat minder zichtbaar zijn; 95% van de huizen heeft niet met wateroverlast te maken, maar de openbare ruimte wel alsmede een aantal ongefundeerde woningen. Het project in Kockengen is een uitvoeringsproject dat niet nadrukkelijk in het beleidsplan vastligt. Er wordt volop aan gewerkt.

Het CDA stelde vragen over de onderwaterdrainage en over de verticale drainage. Onderwaterdrainage is een mooi innovatief systeem, zoals zij zelf heeft geobserveerd. Het systeem bevindt zich nog in de pilot fase maar er zijn al mooie resultaten mee geboekt. Ook het waterschap beschouwt dit systeem als kansrijk. Verticale drainage is echter niet mogelijk; onderwaterdrainage stuurt ook al op het grondwater. Zij zegt toe dat deze commissie t.z.t. een terugkoppeling van de pilot kan verwachten.

De heer Van Leeuwen, SGP, vraagt hoe de gedeputeerde aankijkt tegen woningbouw in Kockengen.

De heer Germis vraagt nogmaals wanneer er een bespreking volgt over het werkgebied van AGV en de aanpak van de bodemdaling aldaar. Onlangs is er een presentatie geweest over het HDSR gebied maar ook het AGV gebied moet worden belicht.

De heer De Kruijf meent, na deze toelichting, dat de noodzaak dat partijen zich inspinnen om tot concrete resultaatsformuleringen te komen, alleen maar groter is geworden. Het blijft ingewikkeld. Het begint met een goed vervolproces. Hij vraagt welke agenda er is bij het voortgaande gesprek tussen partijen. Wanneer komt er een uitvoeringsagenda beschikbaar? Hij begrijpt dat het programma Leefomgeving in een volgende stap aan de orde komt en vraagt concreet hoe dat proces eruit gaat zien. Mevrouw Verbeek ging in op de relatie met andere provincies en gaf aan dat, wanneer er samenhang is met andere provincies, dat in beeld zal worden gebracht. Spreker geeft aan dat er altijd sprake is van een evidente samenhang, gelet op het Deltaprogramma, zoetwater en bv. de Lekdijk. De rol van de provincie moet worden gewaarborgd maar dat wordt niet in het plan beschreven.

Mevrouw Kotkamp sluit zich daarbij aan, vooral wat betreft de integraliteit met natuur. Ze begrijpt dat er te weinig tijd was om de samenhang op strategisch niveau in beeld te brengen. Ze blijft dat een gemiste kans vinden en wijst ter illustratie op de problematiek rondom het Binnenveld. In de nota staat dat de waterberging geen negatief effect op het Natura 2000 gebied moet hebben en in combinatie met andere functies vorm moet krijgen. Juist daar doet zich tussen de verschillende functies een heel groot spanningsveld voor, die in dit plan op strategisch niveau geadresseerd hadden moeten worden.

De heer Van Deún komt terug op het waterplan 2012. Zijn punt is dat het goed zou zijn na een periode van een aantal jaren te komen tot een eindevaluatie van het totale plan, en daar de leereffecten uit te pakken en mee te nemen naar het nieuwe plan. Dat gebeurt nu niet.

De heer Travaille deelt mede dat zijn zorg rond de KRW heel groot blijft. Hij begrijpt dat de KRW in 2021 zal worden geëvalueerd en dat dan zal worden bezien of doelen moeten worden uitgesteld of bijstelling behoeven. Hij pleit ervoor de inspanning te versterken. Vooral moet de vrijblijvendheid richting landbouw ophouden en de vermessing en bestrijdingsmiddelenproblematiek met spoed worden aangepakt.

Mevrouw Chidi vraagt GS de uitvoeringsambitie van het plan te versterken. Dat relateert zij ook aan de erg algemene antwoorden op vragen over de spoedlocaties en het zwemwater. Nogmaals vraagt zij om een volledig overzicht van de spoedlocaties, inclusief Amersfoort en Utrecht. Spreekster verwijst naar de nota beantwoording zienswijzen. In een aantal antwoorden staat "dit wordt meegenomen"; ook wordt er naar onderzoeken verwezen. Zij mist daar de koppeling aan een doelstelling, een termijnagenda of uitvoeringsambitie.

De heer Van Oosterom wil vanuit het CDA onderstrepen dat er op dit moment veel gebeurt. Wat betreft de bodemdaling is zijn suggestie om als commissie een werkbezoek aan het gebied te brengen of daar een commissievergadering te houden, bv. in de proefboerderij Zegveld.

De heer De Heer deelt mede dat de ChristenUnie wellicht een motie over dit plan gaat indienen.

Gedeputeerde Verbeek deelt mede dat de nieuwe woningen in Kockengen op een dusdanige wijze zullen worden gebouwd dat knelpunten, die nu bij huidige woningen optreden, worden voorkomen, een en ander in samenwerking met waterschap en gemeente. Lering is getrokken uit de woningbouw die met wateroverlast te kampen had.

De VVD vroeg naar het werkgebied AGV en de aanpak van de bodemdaling aldaar. De provincie en AGV hebben overleg over de aanpak. In het gebied van AGV vindt een studie naar de bodemdaling plaats; zij zal

nagaan wanneer die studie is afgerond. Zij zegt toe dat de resultaten bij de uitvoering zullen worden meegenomen. De resultaten zullen ook met deze commissie worden gedeeld; de tijdsplanning dienaangaande zal zij alsnog schriftelijk aan deze commissie doorgeven.

Gevraagd werd door de PvdA naar de concrete uitvoeringsagenda voor het Programma Leefomgeving. Vandaag staat de informatie over de uitvoeringsagenda op de agenda en GS zullen daarover medio december een besluit nemen.

De heer De Kruijf leest in de statenbrief dat GS op zoek gaan naar een informeel moment om daarover met PS te spreken, bij voorkeur voor 23 december. Hij vraagt of dat informele moment, voor vaststelling, in de loop van december kan plaatsvinden. De gedeputeerde zegt toe te zullen nagaan of dat nog haalbaar is.

Een opmerking werd gemaakt over de samenhang met andere provincies, waar het gaat om het Deltaprogramma. De provincie neemt in diverse stuurgroepen deel, bv. Ruimte voor de Lek en Grebbedijk. Voor zover het provincieoverstijgend is, hetzij met een gemeente, hetzij met een waterschap, zit de provincie bij de stuurgroep aan tafel om de integraliteit te bewaken. Vanuit de ruimtelijke adaptatie wordt er ook gekeken naar meekoppelkansen.

De PVV vroeg meer aandacht voor de KRW en het tegengaan van bemesting. Vanaf 2016 wordt het mestbeleid door het rijk geëvalueerd en dat inzicht wordt meegenomen in het terugdringen van nutriënten. De PVV vindt 2021 ver weg liggen maar middels de voortgangsrapportages worden PS jaarlijks geïnformeerd over de mate waarin de KRW doelen worden gehaald. De laatste rapportage is in september gepresenteerd. Uiteraard kan daarover nog een keer met deze commissie worden gesproken. Zij heeft goed verstaan dat deze commissie, in relatie tot de KRW, pleit voor extra inspanning. Zij zal dat signaal meenemen naar de stroomdeelgebieden.

GroenLinks pleitte ervoor natuur als een van de uitgangspunten mee te nemen in het BWM plan, o.a. werd dat geïllustreerd met het spanningsveld in het Binnenveld. Het bewaken van de integraliteit is een uitvoeringsproject en dat wordt in dit plan niet meegenomen. Nogmaals benadrukt de gedeputeerde dat zij aandacht heeft voor de integraliteit. D66 wil de uitvoeringsambitie verhogen, als het gaat om het zwemwater. De gedeputeerde zegt toe dat daar waar in gebieden in de uitvoering mogelijkheden ontstaan, deze zullen worden meegenomen. Het is wel zaak dat een locatie door een initiatiefnemer wordt ontwikkeld. Het gaat om een samenspel tussen initiatiefnemer en provincie. Zij vindt het een goede suggestie van het CDA om een werkbezoek voor deze commissie te organiseren, bv. in Zegveld, in het kader van het tegengaan van bodemdaling. Zij wil daar graag in behulpzaam zijn.

Voorts zegt zij de PVV toe te zullen kijken naar de eindevaluatie van het waterplan.

Gedeputeerde Pennarts komt terug op de vraag van de PvdA over de uitvoeringsagenda Gezonde Leefomgeving. De uitvoeringsagenda is vandaag ter informatie geagendeerd, om de commissie daarvan een globaal beeld te geven. Het stuk wordt op een later moment vastgesteld. Zij zal de commissie alsnog informeren op welke wijze het gesprek tussen GS en PS zal worden gevoerd over de gezonde leefomgeving en hoe dat zijn beslag zal vinden in een uitvoeringsprogramma.

De heer De Kruijf memoreert dat in de statenbrief staat dat GS op zoek gaan naar een informeel overlegmoment met PS, voor vaststelling van het uitvoeringsprogramma. Gedeputeerde Pennarts zegt toe dat zij na zal gaan of dat tijdig gaat lukken.

De voorzitter rondt de bespreking van dit agendapunt af. De commissie kan instemmen met een klein debat in PS, met daarbij de aantekening dat de PVV mogelijk een motie over dit agendapunt gaat indienen.

2.2 Statenvoorstel wijziging Provinciale milieuverordening 2013

De voorzitter memoreert dat dit statenvoorstel eerder geagendeerd was voor de commissie MME van 16 november, maar omdat het grote samenhang heeft met het vorige agendapunt, is besloten dit voorstel ook in de commissie RGW te behandelen.

De heer De Heer deelt mede dat zijn fractie met dit statenvoorstel worstelt. De vraag is waarom er voor schaliegas een andere keuze wordt gemaakt dan voor de conventionele olie- en gaswinning. In beide gevallen beslist de rijksoverheid over de mijnbouwactiviteiten. Bij schaliegaswinning doen zich provinciale belangen voor en om die reden wordt de mogelijkheid van schaliegaswinning aan voorschriften gebonden. Echter, dezelfde provinciale belangen worden toch ook geschaad als er ongelukken gebeuren met de traditionele olie- en gaswinning? Waarom wordt de conventionele mijnbouw niet aan vergelijkbare banden gelegd? Welke argumenten heeft het college om te stellen dat de regionale belangen voldoende zijn meegevoerd? Bij het vorige agendapunt gaf gedeputeerde Pennarts aan dat ze wil opkomen voor de belangen van de burgers maar waarom komt het college in dit geval niet op voor de belangen van de inwoners van Woerden?

Mevrouw Poppe deelt mede dat de SP zich daar voor het overgrote deel bij kan aansluiten. Het gaat om een relatief klein veld in uitermate slappe grond. Zojuist werd er gesproken over bodemdaling. Als het gebied in Woerden wordt aangeboord, en de bodem gaat zakken, dan gaat dat de provincie enorm veel geld kosten, gelet op de uitbetaling van schadevergoedingen. Dit lijkt haar, samen met de argumenten van de ChristenUnie, voldoende om dit de winning aan strenge regels te koppelen.

De heer De Kruijf is van mening dat de mijnbouwactiviteiten met dit voorstel voldoende aan banden worden gelegd. De PvdA kan met dit voorstel instemmen.

Mevrouw Kotkamp sluit zich daarbij aan. Zij constateert wel dat er sprake is van een consultatie bij gemeenten over evenementen in stiltegebieden. Zij krijgt de indruk dat dit tegenstrijdig is met het idee dat de stiltegebieden juist zijn aangewezen om deze te beschermen. Consultatie bij gemeenten impliceert dat er ruimte gaat ontstaan om in die gebieden evenementen te gaan organiseren, die voorbij gaan aan het aanwijzen van stiltegebieden. Zij vraagt dienaangaande om een toelichting.

De heer Ubaghs merkt op dat gedeputeerde Verbeek bij het vorige agendapunt inging op samenwerking met buurprovincies. Geldt dat ook voor de verruiming van de drie kilometer zone waarbinnen niet geboord mag worden? Is daar al overleg over geweest?

Mevrouw Chidi sluit zich aan bij GroenLinks en de PvdA. Het gaat hier om een duidelijke wijziging die noodzakelijk is om gebieden te beschermen tegen mijnbouwactiviteiten. Haar fractie kan met de voorgestelde wijzigingen instemmen. Zij ziet uit naar de wijziging van het hoofdstuk Stiltegebieden in juni 2016.

Mevrouw Arissen sluit zich eveneens aan bij de PvdA en GroenLinks, met name als het gaat om de vraag in hoeverre er evenementen kunnen worden georganiseerd in stiltegebieden, terwijl dit een grote impact heeft op dier, natuur en milieu.

De heer Van Oosterom deelt mede dat het CDA met dit voorstel kan instemmen. Aandacht vraagt hij voor de relatie met andere provincies. De olieboringen bij Woerden vinden plaats op het gebied van de provincie Zuid-Holland; goede afstemming is derhalve noodzakelijk. Zijn fractie vindt wel dat er verschil is tussen scha-

liegaswinning en reguliere olie- en gaswinning. Hij wijst erop dat een groot deel van de welvaart in Nederland te danken is aan de gaswinning in Groningen, echter, de gevolgen daarvan moeten goed worden opgevangen en begeleid.

De heer Van Leeuwen, SGP, deelt mede dat zijn fractie met dit voorstel kan instemmen.

Gedeputeerde Pennarts geeft aan dat diverse opmerkingen van de commissie betrekking hebben op wijzigingen die ook in de PRV aan de orde komen, nl. de wijziging rond de schaliegasbescherming, de drie kilometerzone en de stiltegebieden.

Nu reeds is het mogelijk iets in een stiltegebied te organiseren, maar daar is wel een ontheffing voor nodig. Dat blijft ook zo. Spreekster hecht veel belang aan stiltegebieden maar weet dat er wel eens behoefte is om iets in een stiltegebied mogelijk te maken. Dat wordt nu bij gemeenten geïnventariseerd. De provincie gaat zeker niet over de mogelijkheden heen en houdt vast aan de beperking dat er niet meer dan 12 keer per jaar iets van een bepaalde aard in een stiltegebied mag plaatsvinden, mits daarvoor een ontheffing is afgegeven. Zij wil nu nog een keer bij gemeenten een ophaalronde doen. Daarmee worden mogelijkheden of grenzen niet verruimd. Een en ander gebeurt naar aanleiding van een stiltegebied in de gemeente Eemnes, waar men iets mogelijk zou willen maken. Deze actie wordt ook ingegeven om draagvlak onder omwonenden te creëren voor een stiltegebied.

Mevrouw Kotkamp begrijpt dat evenementen in feite mogelijk worden en ontheffingen een standaard aangelegenheid zijn, op het moment dat na de inventarisatierond helder is om welke evenementen het gaat. Wordt er niet meer per evenement een ontheffing aangevraagd?

Gedeputeerde Pennarts antwoordt dat er nogmaals een inventarisatieronde van evenementen onder gemeenten gaat plaatsvinden en op grond daarvan worden de ontheffingsaanvragen aangemeld. Zo wordt nagegaan of gemeenten niets over het hoofd hebben gezien of geen gebruik hebben gemaakt van een vorige inventarisatieronde. Het gaat dan om evenementen in de sfeer van een gondelvaart of een Sinterklaasintocht. Deze dragen bij aan het verkrijgen van draagvlak voor stiltegebieden. Overige evenementen zoals bv. een tentfeest zijn niet toegestaan.

Mevrouw Arissen merkt op dat er in het verleden voor het festival Zomerkriebels een ontheffing werd verleend met betrekking tot het stiltegebied rondom het Gravenbos. De PvdD gaat er niet van uit dat dit een standaard ontheffing wordt, daar de gedeputeerde aangaf dat het om rustige en stille evenementen moet gaan.

Gedeputeerde Pennarts antwoordt dat het festival Zomerkriebels niet in een stiltegebied heeft plaatsgevonden; wel was het hoorbaar in het stiltegebied maar daarvoor gelden andere bepalingen. Overigens is het wel zo dat gemeenten, die een ontheffing aanvragen, deze ook moeten aanmelden zodat de provincie in de handhaving weet dat daarvoor speciale afspraken gelden.

De ChristenUnie stelde de vraag waarom er voor schaliegas een andere bescherming wordt gekozen dan voor conventionele olie- en gaswinning. Zij benadrukt dat er ook voor dat laatste beslist sprake is van bescherming, zeker waar de drinkwatervoorraad in het geding is. Dit heeft ook te maken met de impact die schaliegaswinning verondersteld wordt te hebben op de landbouw; op grond daarvan zijn de beperkingen voor schaliegas wat scherper geformuleerd. De verruiming van de drie kilometer beschermingszone geldt ook voor de buurprovincies. Mocht men over provinciegrenzen heengaan, dan kan er voor wat betreft de andere provincie voor die voorraad geen bescherming worden afgedwongen; men is afhankelijk van goede verhoudingen.

D66 gaf aan uit te zien naar de wijziging in het hoofdstuk Stiltegebieden die in 2016 wordt verwacht. Gedeputeerde Pennarts werd door die aankondiging enigszins verrast. Zij zoekt het uit en zal hier nog op terugkomen.

Mevrouw Hoek deelt mede dat 50PLUS zorg heeft over een mogelijke aantasting van stiltegebieden. Zij verwijst in deze naar het stiltegebied in Soest, waar de bescherming vanaf is gehaald. Regelmatig worden stiltegebieden kleiner gemaakt of worden evenementen daar als normaal ervaren. 50PLUS wil benadrukken dat, als het niet hoeft, evenementen in stiltegebieden achterwege moeten blijven. Inmiddels vinden er bij de Maarsseveense Plassen ook al regelmatig festivals plaats. Dat tast de natuur aan. Twaalf keer per jaar is teveel, gelet op het belang van flora en fauna.

De ChristenUnie en de PvdD gaan zich beraden over de mijnbouwperikelen rond Woerden. Mogelijk zal daarover een motie of een amendement worden ingediend.

De voorzitter constateert dat dit voorstel wordt doorgeleid naar de komende PS vergadering met de mogelijkheid van een klein debat.

3. NATUUR EN AGENDA VITAAL PLATTELAND

3.1 Statenvoorstel vrijstelling en restitutie van leges voor vergunningen NBW 1998

Op verzoek van PS is er door GS een voorstel uitgewerkt om het betalen van dubbele leges door de veehouderij te vergoeden. Om die reden stellen GS voor artikel 13 van de precariobelasting en legesverordening provincie Utrecht 2012 toe te passen voor de bedrijven die dubbel moeten betalen. Dit heeft financiële gevolgen. PS worden in de vergadering van 7 december voorgesteld de benodigde € 116,200 beschikbaar te stellen en de uitwerking in de kadernota 2016 te verwerken. Dit bedrag komt ten laste van de algemene middelen.

De voorzitter geeft eerst het woord aan inspreker B. van Donselaar, voorzitter van LTO Noord Utrecht.

De heer Van Donselaar stelt zich aan de commissie voor. Hij is melkveehouder in Woudenberg en voorzitter van LTO Utrecht.

Graag wil hij namens LTO Utrecht waardering uitspreken voor de wijze waarop de provincie omgaat met de ondernemers die geraakt zijn door de RvS uitspraken, aangespannen door clubjes die zichzelf graag zien als hoeders van het milieu. Er worden in dit statenvoorstel geen bedrijven geconfronteerd met de situatie dat ze twee keer leges moeten betalen voor dezelfde vergunning. LTO is daar verheugd over.

De voorzitter constateert dat de commissie geen vragen heeft voor de heer Van Donselaar.

Gedeputeerde Krol laat weten dat mevrouw Dorresteyn een onvolkomenheid in het statenvoorstel heeft geconstateerd. Het te restitueren bedrag van € 725 is onjuist; dat moet € 800 euro. In totaliteit gaat het om € 3.750 meer dan in het statenvoorstel is verwoord. Hij zal ervoor zorgen dat PS tijdig een correct statenvoorstel ontvangen.

De opmerking van de heer Ubaghs neemt hij daarin mee, nl. dat 50 keer € 1610 geen € 80.000 is, maar € 80.500.

De heer Germs adviseert de commissie om dit voorstel als een sterstuk door te geleiden naar PS. Eerder bleek in de commissie dat alle fracties zich in het voorstel konden vinden. Nu komt dit terug als dekkingsvoorstel bij de kadernota 2016.

De voorzitter constateert dat alle fracties zich daarbij kunnen aansluiten.

3.2 Statenvoorstel Meerjarenprogramma AVP 2016-2019

De voorzitter geeft eerst het woord aan de inspreker.

De heer Van Donselaar, voorzitter LTO Noord Utrecht, spreekt zijn waardering uit dat dit AVP bottom up tot stand is gekomen. Het gaat nog niet altijd even enthousiast, er kan nog wel een tandje bij, maar het is zeker positief. Ondersteuning van de provincie op agrarische kavelruilen geeft een positieve impuls aan de landbouwstructuur. Echter, LTO heeft grote moeite met de inzet van een 0,5 fte voor het realiseren van natuur binnen de groene contour, door de markt te stimuleren. LTO Utrecht vindt dat iedereen zijn verantwoordelijkheid dient te nemen bij de realisatie van het Nationale Natuur Netwerk. De gemaakte afspraken, ook binnen het Akkoord van Utrecht, moeten worden uitgevoerd en nagekomen. Daarom moet nu de focus worden gehouden op de prioritaire natuur (EU doelen) met maximale inzet, en moet men zich niet af laten leiden door minder belangrijke doelen. De extra aandacht voor groene contour is daarom niet positief voor de verbinding binnen de integrale gebiedsprocessen en slecht uit te leggen aan zijn leden, hetgeen een wankel draagvlak tot gevolg kan hebben. LTO Utrecht wil graag antwoord op de volgende vraag: Kan gedeputeerde Krol uitleggen hoe de 0,5 fte ten behoeve van de groene contour bijdraagt aan de integraliteit van de afspraken die er in het Akkoord van Utrecht zijn gemaakt?

Voorts nodigt hij de commissie van harte uit voor een Agri Safari die op 18 april 2016 wordt georganiseerd door LTO Noord Utrecht. Door middel van een bedrijfsbezoek zal de actualiteit worden toegelicht en zo wordt bijgedragen aan de juiste beeldvorming van de agrarische sector.

De voorzitter geeft de commissie gelegenheid vragen te stellen aan de inspreker.

De heer Boerkamp stelt de volgende vragen:

- Gaat een eigenaar van zijn grond niet over de bestemming van zijn eigen grond en over de invulling daarvan, bv. met natuur?
- Hoe gaat het volgens LTO Noord Utrecht met het Deltaplan agrarisch waterbeheer (DAW); wat is de stand van zaken?

De heer Van Donselaar antwoordt dat iedere grondeigenaar inderdaad over zijn eigen grond gaat. Echter, volgens dit voorstel is het de bedoeling dat de groene contour extra aandacht gaat krijgen en dat kan bij de andere partners wrevel opleveren. Er wordt integraal gewerkt en getracht wordt in gezamenlijkheid het goede te bereiken. Nu wordt er extra op de groene contour ingezet, maar dat wordt niet integraal ingebracht. Men rijdt elkaar daarmee in de wielen en dat is niet verstandig.

Op de tweede vraag van D66 antwoordt spreker dat de voortgang van het DAW niet vanzelf gaat. Er wordt aan gewerkt om dit in het gebied te laten landen. Onlangs is op uitnodiging van HDSR gesproken over de gang van zaken op de boerenerven en de vraag was of er een convenant nodig is. Op dit moment verloopt 5% van de controles niet goed op boerenerven, maar in 95% van de gevallen is de erfafspoeling in orde. LTO gaat eraan werken om ook de laatste 5% goed te krijgen. Volgens HDSR zal dat overigens niet in het water meetbaar zijn, echter, LTO wil toch die laatste 5% goed hebben en dat wordt inzet van het DAW.

De heer Boerkamp vraagt waarom LTO 100% nastreeft terwijl HDSR meldt dat het verschil tussen 95% en 100% niet in het water meetbaar is.

De voorzitter stelt voor die discussie buiten deze vergadering voort te zetten.

De voorzitter stelt de inhoudelijke bespreking van het agendapunt aan de orde.

Mevrouw Poppe heeft vragen over de uitvoering van de PAS. Aangegeven wordt dat de ammoniakuitstoot moet verminderen maar hoeveel dat moet zijn, en op welke wijze dat wordt uitgevoerd, kan zij niet terugvinden. Zij vraagt dienaangaande om een reactie.

De heer Van Muilekom vraagt waarom gedeputeerde Pennarts de vergadering heeft verlaten terwijl dit voorstel ook haar portefeuille regardeert. Gedeputeerde Krol wijst erop dat het college van GS met één mond spreekt.

De heer Van Muilekom constateert dat het AVP veel ambities bevat. Het gaat om een groot en zeer breed programma dat vele portefeuilles raakt. Het is de vraag of de provincie de juiste tools heeft om al die ambities te kunnen realiseren.

Hij stelt de volgende vraag aan de collega Statenfracties. De PRS en de PRV bevatten hier en daar knellende punten in de uitvoering, gelet op de vele ambities die er zijn. De PvdA heeft dat signaal meerdere malen door gekregen. De vraag is of dat kan worden meegenomen in de actualisering van de PRS. Eén van de suggesties is een AVP team samen te stellen dat gemeenten kan helpen bij de uitvoering.

Er zijn veel ambities maar er is een tekort aan geld. In de komende vier jaar is er een bedrag van € 98 miljoen beschikbaar terwijl er voor doorlopende projecten een bedrag van € 101 miljoen staat. Het bedrag is meer dan de provincie aan projecten in de komende vier jaar in de planning heeft. Hij vraagt de gedeputeerde dienaangaande om een toelichting.

Het plan is het nationaal park Utrechtse Heuvelrug te vergroten. Daarvoor is een beperkt budget voorhanden; het meeste geld gaat op aan overleggen met de diverse partijen. Gezocht wordt naar nieuwe geldstromen en hij vraagt hoe de fracties het zouden vinden wanneer gebruikers én ondergrondgebruikers een grotere bijdrage gaan leveren, bv. recreatieve instellingen, maar ook Vitens, die in het gebied grondwaterwint.

De heer Boerkamp reageert op de oproep van de PvdA met de woorden dat hierover in de vorige statenperiode een motie is aangenomen, die statenbreed werd ondersteund. O.a. hield de motie in dat er over deze kwestie met Vitens zou worden gesproken.

De heer Van Muilekom vraagt de gedeputeerde dienaangaande naar de stand van zaken.

Voorts gaat hij in op de sturingsfilosofie van het AVP en de rol en de positie van de gebiedscommissies. De PvdA zou de gebiedscommissie wat meer ruimte willen geven. De jaarplannen zijn een goed instrument maar niet alles hoeft, als het gaat om specifieke projectjes, bij voorbaat dichtgetimmerd te worden. Het zou goed zijn wanneer er ook voor een deel flexibel inzetbaar geld zou zijn, o.a. met het oog op de meekoppelingen. Dat stelt de gebiedscommissies in staat tot ondernemerschap, daar waar kansen liggen en er geld met geld kan worden gemaakt. Wanneer er voorstellen uit het gebied komen, mag de gebiedscommissie wat de PvdA betreft, een besluit nemen over een subsidieaanvraag. Al met al pleit de PvdA voor een betere rol en positie van de gebiedscommissies. Bij de begroting heeft de PvdA een motie ingediend over De Vallei Boert Bewust. Gedeputeerde Krol gaf toen aan dat dit heel goed in deze discussie past. Spreker stelt voor daar vandaag een klap op te geven.

De PvdA is voorstander van een aantrekkelijk en toegankelijk buitengebied; natuur en landschap, gezondheid, het beleven van het gebied. Dat mag in de herprogrammering meer aandacht krijgen. Er komen op dit

gebied veel vraagstukken samen. Er is veel behoefte aan aantrekkelijke en toegankelijke buitengebieden terwijl de RODS middelen opdrogen. Met de recreatieschappen worden discussies gevoerd over het beheer en onderhoud aan paden. Er dient expliciet meer aandacht te worden besteed, wat de PvdA betreft, aan het toegankelijk en bereikbaar maken van de mooie gebieden in de provincie, ook als het gaat om de lange afstandspaden dwars door provincies heen. Kan de provincie wat betreft het beheer een voortrekkersrol vervullen, dus een wat bredere taakopvatting willen oppakken?

Mevrouw Dorresteijn vraagt wat de PvdA met die voortrekkersrol bedoeld.

De heer Van Muilekom doelt in dit verband niet specifiek op geld. Om gebieden toegankelijk te maken, zijn er paden nodig en dat vraagt beheer en onderhoud. Het gaat hem erom dat de provincie zich verantwoordelijk voelt dat dit goed geregeld gaat worden. Recreatieschappen zijn aan het omvallen en het is onduidelijk hoe de taken van de recreatieschappen door gemeenten worden opgepakt. De PvdA vindt het belangrijk dat de provincie als middenbestuur daar een rol in neemt.

De voorzitter wijst erop dat de recreatieschappen niet aan het omvallen zijn maar zelfstandig het besluit nemen zich op te heffen.

De heer Kroon deelt mede dat GroenLinks blij is met de 0,5 fte voor de groene contour, omdat dit een extra zetje kan zijn om meer initiatieven voor elkaar te krijgen. Kan de gedeputeerde de zorgen van de inspreker op dit vlak wegnemen?

Hij stelt de volgende vragen:

- Op pag. 15 bovenaan, Natuur, wordt aangegeven dat er nu geen middelen beschikbaar zijn voor soortenbescherming. Kunnen er bij de implementatie van de nieuwe Natuurbeschermingswet alsnog middelen beschikbaar worden gesteld voor soortenbescherming, mocht dat mogelijk blijken?
- Hoofdstuk 4.5, landbouw. Als doel wordt omschreven “het behouden en versterken van een economisch rendabele bedrijfsvoering en schaalvergroting, afgestemd op de kwaliteit van het landschap”. Volgens GroenLinks is schaalvergroting een middel om tot economisch rendabele bedrijfsvoering te komen, maar dat is geen doel op zichzelf. GroenLinks is er niet van overtuigd dat schaalvergroting de toekomstbestendigheid van de landbouw versterkt. Hij vraagt of het college ook van mening is dat schaalvergroting niet het antwoord zal zijn op de toekomstbestendigheid van de landbouw. Is het beter om schaalvergroting niet als doel op zichzelf te formuleren?
- In hoofdstuk 4.5 wordt veel aandacht besteed aan natuur en milieu maar dierenwelzijn komt hier niet in voor. Hij vraagt de gedeputeerde waar in het AVP wel een plek is voor dierenwelzijn; waarom wordt dierenwelzijn niet vermeld?
- In dit hoofdstuk wordt ook ingegaan op de relatie met de samenleving. De relatie tussen stad en platteland wordt tot doel gesteld maar voor de landbouw wordt dit niet uitgewerkt. Er zou ook aandacht kunnen worden besteed aan transparantie en herkomst van agrarische producten. Hoe zien GS dat voor zich?
- Wordt er bij de subsidies uit de AVP ook de eis gesteld tot meer transparantie van boeren om de relatie tussen boer en burger te versterken?
- Wat betreft energie binnen de landbouw wordt aangegeven dat dit uitvoeriger besproken wordt in hoofdstuk 4.8, echter, daar gaat het alleen om vrijkomend agrarisch vastgoed. Kan dit breder worden opgepakt zodat bv. ook energiebesparende maatregelen daaronder kunnen vallen? Kunnen daar financiën voor beschikbaar worden gesteld?
- Wat betreft de subsidieregeling is het hem onduidelijk of alle doelen in het AVP via de subsidieregeling bediend kunnen worden. Bij sommige thema's staat dat daarvoor geen budget beschikbaar

is, terwijl er juist projecten moeten worden gesubsidieerd die bijdragen aan de realisatie van meerdere doelen. GroenLinks vraagt naar de spelregels en criteria voor verlening van subsidies.

Mevrouw Broere verwijst naar een mailbericht van de heer Westeneng, voorzitter vereniging Boerderij in de Kijker. Hij constateerde dat de boerderijeducatie niet in de nota is opgenomen. De PVV vindt dat ook een gemis omdat kinderen vaak niet meer weten waar de melk vandaan komt. Het is belangrijk dat kinderen contact houden met de natuur en weten hoe het voedsel tot stand komt. Dat draagt ook bij aan waardering voor de boeren. De PVV kan zich in grote lijnen vinden in de voortzetting van het meerjarenplan AVP. Het is goed dat de prioriteiten om financiële redenen niet volledig bij de natuur worden gelegd maar dat de gelden evenredig worden verdeeld. De PVV wil graag meer informatie ontvangen over de benutting van de POP 3 middelen; wat wordt bedoeld met “Hieraan ligt de keuze ten grondslag dat er een hoge prioriteit wordt gegeven aan een bredere doelrealisatie waaronder de doelen vallen die niet met POP middelen te financieren zijn.”

Onder de indruk was zij van een TV reportage over een nieuwe mestverbrandingsinstallatie; wellicht dat dit in de toekomst uitstoot kan verminderen.

Er wordt voor de gebiedscommissie met ingang van 1 januari 2017 een lumpsum financiering overwogen. Wat is daarvan de achtergrond? Mocht men daartoe besluiten, waarom kan dat dat niet ingaan per 1 januari 2016?

Na vaststelling van het meerjarenplan door PS kunnen de gebiedscommissies worden gevraagd het meerjarenplan nader uit te werken in gebiedsprogramma's die ter vaststelling worden aangeboden aan GS. Zij vraagt of deze gebiedsprogramma's ook aan PS worden aangeboden.

De heer Boerkamp stelt een vraag over het totaal bedrag van € 200 miljoen. Er zijn verschillende financiële tabellen die een uitsplitsing maken naar een nieuwe toedeling, echter, niet zichtbaar is hoe de € 200 miljoen over de verschillende onderdelen is verdeeld. Graag ontvangt hij daarvan nog voor de komende PS vergadering een overzicht. Pas dan wordt inzichtelijk hoeveel en waarvoor de AVP middelen worden ingezet.

Mevrouw Dorresteyn verwijst naar de financiële informatie in hoofdstuk 7. Is dat niet voldoende? Zelf stelt zij het op prijs om cijfers op hoofdlijnen te ontvangen en niet in detail.

De heer Boerkamp antwoordt dat hoofdstuk 7 geen antwoord op zijn vraag is. Hij vraagt om een totaal overzicht van de gelden, dus van nieuwe maar ook van oude gelden. Dat inzicht heeft PS nodig om een goede afweging te kunnen maken. Immers, de middelen moeten efficiënt worden ingezet. Wat betreft POP 3 en jonge boeren wordt verwezen naar een lijst met doelen waarvoor middelen kunnen worden ingezet. D66 wil graag een overzicht van die doelen ontvangen om te kunnen beoordelen of er inderdaad provinciale subsidie voor die middelen moeten worden ingezet.

In het stuk staat “Wij vinden dat landbouw kan bijdragen aan milieudoelen.” In het agrarisch gebied ontkomt men er niet aan dat het landbouw daaraan moet gaan bijdragen. Wat betreft D66 moeten de ambities voor verduurzaming van de landbouw steviger worden aangezet. De PvdA noemde zojuist het project De Vallei boert bewust. De vraag is of de provincie dat moet gaan kopiëren. Wel is het belangrijk dat de provincie dit gaat aanjagen, temeer daar gebleken is dat het aantal duurzame boeren in die regio zeer groot is, in vergelijking met de rest van Nederland. Dat is van grote betekenis.

Mevrouw Kotkamp merkt op het dat het concept van Boer Bewust niet zozeer gaat om het verduurzamen van de landbouw, als wel om meer transparantie van de landbouw. De deelnemers aan Vallei boert bewust profileren zich niet zozeer dat ze beter presteren op het gebied van milieu of dierenwelzijn; het verschil is dat ze veel transparanter zijn.

De heer Boerkamp constateert dat het om initiatieven gaan die de transparantie vergroten; daarmee kunnen mensen een betere keuze maken. Uiteindelijk zijn het de consumenten die producten kiezen.

De heer Van Muilekom wijst erop dat boeren die zich bij dat label aansluiten, vaak iets extra's doen boven wet- en regelgeving uit en dat kan op veel terreinen voorkomen, bv. milieu of educatie.

De heer P. van Leeuwen merkt op dat de boeren die zich aansluiten bij het project Vallei Boert bewust, moeten laten zien dat ze aan veel eisen bv. op het gebied van milieu voldoen.

De voorzitter vraagt de commissie zich te beperken tot het agendapunt AVP.

De heer Boerkamp vindt het juist een goede zaak dat er gedebatteerd wordt over de inhoud. Vallei Boert bewust is daarvan een voorbeeld en dat hangt nauw samen met de toekomst van de landbouw. Dit is het enige moment om daarover in het kader van de AVP met elkaar te spreken.

Hij constateert dat er middelen worden ingezet voor de landbouwstructuurversterking. Deze wordt als goed getypeerd maar toch wordt er een fors bedrag aan middelen ingezet. Hoe zit dat? In schaalvergroting maakt een relatief kleine huiskavel minder uit dan bij kleine boeren. Op een vraag van de heer P. van Leeuwen legt de heer Boerkamp uit dat hem niet duidelijk is waarom de landbouwstructuur nog beter moet worden terwijl reeds in het AVP programma gesteld wordt die structuur goed is; er veel andere knelpunten waarvoor middelen nodig zijn.

De heer P. van Leeuwen wijst erop dat er in Utrecht gebieden zijn waar de landbouwstructuur nog steeds ver onder de maat is.

De heer Boerkamp mist in die zin de probleemstelling in dit rapport. Waar doet zich dat knelpunt voor en waarvoor moet het geld worden ingezet? Nu wordt er in algemene zin over dit punt gesproken. Hij vraagt dienaangaande om een nadere verklaring.

De heer P. van Leeuwen memoreert dat de inspreker inging op de kavelruil en dat er nog een inhaalslag nodig is. De inbreng van de inspreker kan wat de SGP betreft worden beschouwd als een toevoeging op dit stuk.

De heer Boerkamp licht toe dat verduidelijking van dit punt wat hem betreft nodig is.

Wat betreft energietransitie, duurt het te lang om te wachten tot al het asbest is vervangen, als men werkelijk iets wil met zonnepanelen in het agrarisch gebied. Dat is een moeizaam proces, ook omdat boeren daar niet altijd de financiële middelen voor hebben. In Drenthe is de subsidie afhankelijk gemaakt van de samenwerking van vele boeren die de energie niet voor eigen gebruik opwekken maar dat via coöperaties doorgeven aan leveranciers voor de consumentenmarkt. Hij wil dat idee graag aan GS meegeven.

De heer Overkleeft vraagt, met het oog op de voortgang van de ontwikkeling van het Nationale Natuur Netwerk, wat de gedeputeerde vindt van de vorderingen in de provincie Utrecht in verhouding tot andere provincies. D66 vindt het positief dat er een 0,5 fte voor de groene contour wordt ingezet. Wel wil zijn fractie graag weten wat de opdracht wordt voor die aanstelling. Hij constateert dat het beheer van RODS na 2017 nog niet is ingevuld. Op welke manier wordt er naar dekking gezocht c.q. alternatieve financieringsmethoden? Zijn er successen te melden?

Mevrouw Keller brengt het volgende naar voren:

In het statenvoorstel wordt gemeld dat de middelen in het kader van de herprogrammering AVP ontoereikend zijn om alle natuurambities te honoreren terwijl het doel van het AVP ook is het behouden en versterken van de biodiversiteit. De PvdD vraagt waarom er nu al wordt afgeweken van het coalitieakkoord en wat daarvan de consequenties zijn voor de realisatie van het NNN.

Wat betreft landbouw staat duurzaamheid hoog in het vaandel van de coalitie, maar dat gebeurt voornamelijk via het verlenen van subsidies. Waarom worden er geen structurele maatregelen genomen, zoals bij

het rijk bepleiten dat er strengere regels op het gebied van landbouwgif en mest moeten komen. Door te veel emissies uit de landbouw worden de KRW doelen niet gehaald en wordt er grote schade aan de natuur veroorzaakt. Daarnaast wordt er ook ingezet op schaalvergroting van de landbouw. De PvdD vindt dat tegenstrijdige bewegingen. Er wordt ingezet op landbouwstructuurversterking waardoor de weidegang vergroot wordt. De PvdD vindt het prima dat er regels worden gesteld aan de grootte van de huiskavel maar het stimuleren van schaalvergroting is weer slecht voor de weidegang. Bij meer dan 140 koeien is het voor de boer niet haalbaar om koeien te laten weiden.

Mevrouw Dorresteijn wijst erop dat de huiskavel niet thuishoort in het AVP. Dat wordt wel in de PRS genoemd. Het CDA is het niet eens met de stelling van de PvdD als het gaat om de landbouw versus de natuur. De landbouw draagt juist stevig bij aan het prachtige buitengebied in de provincie Utrecht.

Mevrouw Keller vervolgt haar bijdrage. De PvdD vindt dat er in de AVP te weinig aandacht wordt besteed aan de biologische landbouw. In het coalitieakkoord staat dat biologische landbouw wordt gestimuleerd, vanwege de duidelijke voortrekkersrol voor de verduurzaming van de landbouw. Zij mist daarvan de uitwerking in het programma AVP. Zij vraagt hoeveel procent van de Utrechtse landbouw in 2019 biologisch zal zijn; wil de gedeputeerde daar een doel aan verbinden?

Mevrouw Dorresteijn constateert dat het college in samenwerking met gebiedscommissies en andere partijen weer in staat is geweest om dit grote ambitieuze AVP programma voor te leggen. Het CDA is daar enthousiast over. Er is gekozen voor een goede, evenwichtige verdeling van het geld voor landbouw, cultuurhistorie en natuur. Die balans is het sterke aan dit programma. De gebiedscommissies bestaan uit veel partijen die naar compromissen moeten zoeken en de balans moeten vinden. Dit stuk komt derhalve in feite uit de samenleving voort. Het CDA heeft daar veel waardering voor.

Terug komt zij op de vraag van de heer Van Donselaar naar de 0,5 fte voor de groene contour. Het CDA ziet het antwoord op die vraag met belangstelling tegemoet.

De heer Van Muilekom vraagt waarom het CDA geïnteresseerd is in het antwoord op die vraag.

Mevrouw Dorresteijn vindt het bijzonder belangrijk dat het Akkoord van Utrecht wordt uitgevoerd, ook als het om de groene contour gaat. Er moet in dit programma een goede balans blijven; dat is één van de succesfactoren van dit programma waaraan zo vele partijen meebouwen. Het CDA vindt het draagvlak vanuit de samenleving van belang, ook in verband met de sturing. Pas aan het eind van het meerjarenprogramma wordt het BOB-model genoemd. Bij de kleine kernen staat dat de gebiedscommissie met de inwoners voorstellen wil doen om de leefbaarheid in de kleine kernen te vergroten, een en ander in nauwe samenspraak met PS vanwege het BOB-model. Zij vindt deze stelling in feite een paradox. Het moet niet zo zijn dat de inwoners eerst worden opgezadeld met de gebiedscommissie en daarna met de provincie. Daarover moet duidelijkheid ontstaan; dat is men de samenleving verplicht.

De heer Van Muilekom pleitte voor meer ruimte en flexibiliteit voor de gebiedscommissies. Het CDA kan zich daar wel in vinden. Dat kan ook een uitwerking krijgen in de gebiedsprogramma's. Er moet goed worden nagedacht over nieuwe partijen en andere structuren; ook de gebiedscommissies moeten de ruimte krijgen daarover na te denken.

Meekoppelkansen zijn een goede zaak maar mogen niet tot vertraging van projecten leiden. Veel AVP geld is nog niet uitgegeven en dat baart het CDA wel zorgen. In hoofdstuk 3 worden vele projecten opgesomd in verschillende stadia van voortgang. Het blijft toch wel traag te gaan. Zij zou willen weten wat de top 5 van de AVP projecten is die het beste lopen en welke 5 projecten het minst goed lopen zodat PS weten over welke bandbreedte het gaat. Overigens heeft zij geen behoefte aan zeer gedetailleerde informatie, zoals door D66 werd bepleit.

De heer Boerkamp verduidelijkt dat hij niet om een uitvoerige opsomming van cijfers heeft gevraagd. Hij vraagt naar een kort overzicht waarin per onderdeel staat hoeveel middelen (oud en nieuw geld) naar onderdelen gaan zoals natuur, recreatie e.d. In het programma 2012/2015 werd die uitsplitsing wel geboden, maar nu niet meer.

Mevrouw Dorresteijn vervolgt haar bijdrage. Onlangs vond er een informatiebijeenkomst plaats over bodemdaling. PS zouden daarin een rol krijgen; samenhang in projecten is van belang. De landbouwstructuurversterking is aan bod gekomen. Er moet voldoende grond overblijven, immers, grond is het smeermiddel om de landbouwstructuurversterking en de verkaveling goed op gang te brengen.

Wat betreft grond, onderhoud en grond voor natuurdoelen wordt gemeld dat er nog een aantal hectares moet worden aangekocht. Zij begrijpt dat er 3100 hectares als natuur moet worden ingericht; is dat inclusief de eerder genoemde 1100 hectares? Het CDA vindt dat er beter iets goed kan worden gedaan, dan veel projecten maar half uitvoeren. Voor de uitvoering is dat wat het CDA betreft de rode lijn. Het CDA kan zich in de kaders van het AVP programma vinden. Zo zijn er voor de Utrechtse Heuvelrug veel nieuwe ambities en nieuwe plannen geformuleerd maar het CDA vindt het belangrijk dat de provincie zich in de uitvoering eerst gaat focussen op de bestaande plannen, het zgn. laag hangend fruit.

PS hebben ook een rol in het agrarisch vastgoed. Dat blijft een belangrijk aandachtspunt. Reeds is gevraagd hoe gebiedsprojecten worden geselecteerd. Belangrijk is het dat de gebiedsprojecten integraal en breed worden aangepakt. Het CDA vraagt in dit kader waarom Eemland (ten NO van Bunschoten/Spakenburg en gebieden erom heen) geen gebiedsproject is geworden.

De heer P. van Leeuwen sluit zich aan bij de inbreng van het CDA. Benieuwd is de SGP naar de reactie van de gedeputeerde op de vraag over de 0,5 fte groene contour. Wat de SGP betreft, kan er beter worden ingestoken op de 3100 afgesproken hectares. Naar aanleiding van eerdere opmerkingen van de PvdD merkt hij op dat de SGP van oordeel is dat de agrariër juist een uitstekende landschapbeheerder kan zijn. In het verleden was dat soms anders, maar de agrariërs hebben op dit gebied een grote inhaalslag gemaakt. Agrariërs zijn uitstekende natuurbeschermers.

De heer Van Kranenburg verwijst naar pag. 9, "Bestuurlijke dilemma's en politieke gevoeligheid prioritering" en leest het volgende voor. "Tegen de achtergrond van de uitgangspunten uit het coalitieakkoord ligt de reden om prioriteit te leggen bij het realiseren van natuurdoelen. Het nu voorliggende voorstel voor de herprogrammering van AVP middelen is ontoereikend om alle natuurambities te honoreren. Voor met name de kwaliteitsverbetering bestaande natuur ontbreken nu de middelen. Overigens geldt voor de thema's recreatie, cultuurhistorie en landbouw dat niet alle ambities kunnen worden gerealiseerd met de nu beschikbare middelen." De ChristenUnie constateert dat GS en de coalitie inmiddels duidelijke keuzes hebben gemaakt. Hij wil graag inzicht in de vraag welke keuzes er zijn gemaakt, welke ambities GS hebben afgestreept en hoeveel geld daarmee is gemoeid, zodat PS transparant inzicht krijgen in de keuzes en prioriteitstelling van GS.

De heer Germs vindt voorliggend plan evenwichtig; alle aspecten zoals natuur, cultuur en landbouw komen daarin tot hun recht. De heer Van Kranenburg zei zojuist dat ieder aandachtspunt in feite iets tekort komt.

De heer Van Kranenburg wijst erop dat hij dat niet heeft gezegd; hij miste het overzicht.

De heer Germs vervolgt dat het platteland vitaal moet blijven. Provincie, gemeente en inwoners kunnen niet zonder elkaar. De VVD vindt de leefbaarheid van de dorpen van groot belang en die leefbaarheid moet in de breedte worden bevorderd. Eerder werd de relatie met het BOB model genoemd. Vragen heeft hij gesteld waarom dit nu weer van het BOB model moet worden losgekoppeld. Voorkomen moet worden dat

er dubbelingen gaan optreden. De POP 3 gelden moeten goed worden ingezet. Gelden die elders vandaan komen, moeten waar mogelijk voor het Utrechtse worden gelabeld en zo worden meegenomen. De VVD fractie is voorstander van transparantie in de landbouw, conform het betoog van de heer Van Muilekom en mevrouw Broere; laatstgenoemde noemde in dit verband Boerderij in de kijker. Nagegaan moet worden in het kader van de AVP of transparantie in de landbouw kan worden bevorderd. Bewustmaking is van belang, ook om verkeerde beeldvorming weg te nemen en daarom moeten projecten op dit vlak worden gestimuleerd. De VVD steunt het voorstel van D66 om inzicht te krijgen in een totaal overzicht. Ook dat werkt transparantie bevorderend. De heer Van Muilekom zocht de relatie met PRS/PRV. Dat is een goede zaak maar daarvoor is er in het kader van de herziening PRS/PRV een apart traject afgesproken. Ongetwijfeld zullen daarin het landelijk gebied en projecten uit het AVP aan de orde komen. Het is zaak dat de provincie de gebiedscommissies in de uitvoering niet voor de voeten loopt. De speerpunten worden door PS vastgesteld maar het werkveld met de gebiedscommissies, waarin vele partners vertegenwoordigd zijn, moet zijn uitvoerende werk kunnen doen.

De heer Van Muilekom vraagt of de VVD bereid is de gebiedscommissies meer ruimte te geven om kansen die voorbij komen te benutten. De heer Germes antwoordt daar bevestigend op. Alles behoeft budgettair nu niet tot in detail te worden dichtgetimmerd. Ook is hij het eens met het CDA om flexibiliteit in de uitvoering te kunnen betrachten. Nu ligt er in hoofdlijnen een richting voor maar in de komende jaren komt het ook aan op de inzichten in de gebieden. Wellicht dat er halverwege de statenperiode een evaluatie kan plaatsvinden over de agenda AVP. Een beleidsmatige bespreking 1 x per 4 jaren is wel erg mager.

Gedeputeerde Krol constateert dat een deel van de inbreng van de Statenfracties zich richt op documenten die vandaag niet ter discussie staan, zoals de Landbouwvisie, de PRS/PRV e.d. Er worden in voorliggend programma geen andere beleidskeuzes gemaakt. De AVP is gericht op de uitvoering van eenmalige fysieke maatregelen in het landelijk gebied; het gaat hier om een investeringsprogramma. Voor de AVP wordt geen nieuw geld gevraagd. Het beschikbare geld is in de begroting opgenomen en er worden geen nieuwe beleidskeuzes gemaakt. Sprake is er van een bestaande structuur met gebiedscommissies; zij krijgen ruimte, enigszins afgeperkt, in dit programma om uitvoering te geven aan de beleidsmatige afspraken in lijn met het coalitieakkoord, PRS/PRV, landbouwvisie e.d.

Hij dankt de inspreker voor zijn constructieve woorden over het AVP en zijn kritische woorden over de groene contour. Verschillende fracties sloten zich bij de vraag over de groene contour aan. In de AVP wordt een grote natuurambitie uitgevoerd, zoals blijkt uit de toedeling van de middelen. Dat komt sneller en beter tot stand in samenspraak met de gebieden. Dat betekent dat er in een gebied gewerkt kan worden aan het Nationaal Natuur Netwerk (NNN), met in achtneming van een deel landbouwstructuurversterking en deels de groene contour. Dat kan soms allemaal tegelijkertijd plaatsvinden. De provincie Utrecht heeft destijds de harde afspraak gemaakt dat er geen financiële middelen voor de groene contour worden ingezet. Uit het Akkoord van Utrecht blijkt dat er geen overheidsgeld voor de groene contour bedoeld is. De inspreker is bevreesd dat het nu gaat om een koerswijziging ten opzichte van het Akkoord van Utrecht. De gedeputeerde spreekt dat tegen. De afspraak was zo strak, dat wanneer er vanuit de samenleving een initiatief werd ingediend bij de provincie, betrekking hebbend op natuur, landbouwstructuurversterking én groene contour, dat voorstel werd afgewezen. Dat was een onverstandige keuze. Hoe dan ook blijft overeind staan dat er geen overheidsgeld naar de groene contour gaat, maar de provincie is er niet op tegen om met initiatieven die door de samenleving worden aangereikt mee te denken. Hij neemt daarmee op geen enkele wijze afstand van de harde afspraak in het Akkoord van Utrecht. De zorg van de inspreker en enkele fracties op dit punt kan hij daarmee wegnemen.

Mevrouw Kotkamp begrijpt dat de 0,5 fte uitsluitend reactief wordt ingezet, dus alleen om ingediende initiatieven voor de groene contour te ondersteunen. De 0,5 fte wordt niet gebruikt om zelf op zoek te gaan naar locaties voor de groene contour.

Gedeputeerde Krol bevestigt dat D66 dit juist ziet. Het is ook niet de bedoeling dat er nieuwe menskracht voor de groene contour wordt aangetrokken. Wel mag een medewerker van de provincie zich met de groene contour bezighouden, wanneer daartoe een initiatief wordt aangereikt.

De SP stelde een uitgebreide vraag over de PAS die wat hem betreft buiten de orde van de agenda AVP valt. Hij is graag bereid mevrouw Poppe nadere documentatie toe te sturen over de PAS. Mevrouw Poppe stelt dat op prijs.

De PvdA vroeg naar de PRS/PRV beperking in het buitengebied. Het komt inderdaad voor dat leuke initiatieven in het buitengebied niet helemaal passen in PRS/PRV. Hij is het eens met de suggestie van de heer Germs om daarover na te denken in het kader van de herijking PRS/PRV. Overigens levert iedere ruimtelijke grens in het buitengebied een discussie, ook als deze wordt opgerekt.

In het kader van de vragen over de € 98 miljoen en de € 101 miljoen door D66, begrijpt hij dat een helder A4-tje op dat punt op prijs wordt gesteld. Hij zegt toe dat PS dat voor hun volgende vergadering zullen ontvangen.

De heer Van Muilekom begrijpt dat de € 101 miljoen bedoeld is voor doorlopende projecten. De vraag is of dat geld ook daadwerkelijk wordt besteed, of is het slechts de intentie dat geld aan te wenden? Wellicht valt er geld vrij dat herprogrammeerbaar zou zijn.

Gedeputeerde Krol begrijpt die vraag. Het programma bevat een zekere mate van overprogrammering, nl. 1% op een programma van 200 miljoen euro. Die overprogrammering is nodig om het programma te kunnen draaien. Uiteraard komt het in een programma van deze omvang voor dat er in de loop van de jaren wel eens middelen vrijvallen die niet besteed zijn.

Het is de ambitie uit het coalitieakkoord om nationaal park Utrechtse Heuvelrug tot één van de top nationale parken te laten behoren. In het kader van het verdienen, gebruiken en beleven levert dat veel kansen op. Het gaat niet om het huidige nationale park (van Rhenen tot aan de A28) maar om de volledige Utrechtse Heuvelrug, inclusief het Noord-Hollandse deel. Gedeputeerde Krol heeft daarover met zijn Noord-Hollandse collega intensief contact. Hij heeft de opmerking van de PvdA over Vitens goed gehoord en is het daar ook mee eens. Vanuit het perspectief van beheer van natuur en recreatie zou een bijdrage vanuit de grote drinkwateronttrekker van de Heuvelrug een buitengewoon goede zaak zijn. Overigens lijkt dat voor Vitens een ingewikkelde kwestie te zijn.

Gepleit is er voor meer vrijheid van de gebiedscommissies. Daarvan is nu al sprake. Lang niet alles wordt in het kader van de AVP in het provinciehuis bedacht. Het systeem bevat een zekere mate van vrijval en overprogrammering. Gebiedscommissies houden soms geld over en stellen de provincie vervolgens voor dat voor een ander project in te zetten. Ook bevat het budget 2 x € 5 ton vrije middelen, die de gebiedscommissies kunnen besteden aan de doelen die belangrijk zijn voor de gebiedsprocessen. De lumpsumfinanciering zou een grote stap voorwaarts kunnen zijn; gebieden kunnen dan nog veel meer vrijheid nemen om aan de AVP doelen te voldoen. Echter, dat vraagt van PS sturing op output en niet meer op financiën. GS zijn voorstander van lumpsum financiering, ingaande per 2017. Gevraagd werd of die systematiek al eerder kan worden ingevoerd. Hij neemt die gedachte mee.

Ingegaan werd op De Vallei boert bewust. Dat project draait goed in Utrecht-Oost en voldoet aan een aantal doelstellingen van de provincie. Wanneer Utrecht-West dat project ook wenst, dan kan dat simpelweg in het gebiedsprogramma worden opgenomen. Ook Boerderij in de kijker kan in dat kader worden opgenomen; hij zal in ieder geval nog even naar het bericht, waar de PVV melding van maakte, kijken. Hij is er geen voorstander van om als PS de dwingende opdracht mee te geven dat het gebied het project Vallei

boert bewust moet gaan uitvoeren. Echter, wanneer de gebieden dat project een belangrijke bijdrage vinden leveren aan de transparantie in de landbouw, dan kunnen zij dat in de gebiedsprogramma's opnemen. De PvdA ging ook in op recreatie en toegankelijkheid. Het AVP programma was primair voor natuur maar is iets aan het verbreden, bv. als het gaat om de leefbaarheid van de kleine kernen, landbouw, cultuurhistorie en recreatie. Daarmee wordt ingespeeld op de behoefte van gebieden. De natuuropgave komt beter tot zijn recht wanneer er in de gebieden ruimte wordt geboden aan landbouw, recreatie en cultuurhistorie, zo is in de afgelopen jaren gebleken. Daar wordt in dit meerjarenprogramma op ingespeeld. De recreatieopgave kan daarom voor een deel in de AVP worden meegenomen, echter, niet alles. De opheffing van recreatieschappen en de financiële middelen van de provincie die daarin zitten e.d. spelen in het kader van de AVP geen rol.

De heer Van Muilekom weet dat het gaat om een (eenmalig) investeringsprogramma. Op het gebied van recreatie leven er veel vragen, immers, naast aanleg gaat het ook om beheer en onderhoud. Het is zaak dat dit met gedeputeerde Pennarts wordt kortgesloten. Het programma NHWL is uit het AVP gehaald en wordt voortaan op andere wijze aangestuurd. Tegelijkertijd heeft de Linie veel te maken met natuur, recreatie e.d. De vraag is hoe dat meer bij elkaar kan worden gebracht. De PvdA pleit ervoor dat de provincie wat meer het voortouw gaat nemen om onderdelen te koppelen en vraagstukken op te pakken en te onderzoeken hoe deze tot een oplossing kunnen worden gebracht.

Gedeputeerde Krol onderschrijft dat de NHWL en de discussie over recreatie van wezenlijk belang zijn, ook met het oog op het buitengebied. Echter, eerst moeten er ten aanzien van de recreatie enkele principiële keuzes worden gemaakt. Vragen zijn bv.: wordt er al dan niet doorgegaan met de recreatieschappen, heeft de provincie daar al dan niet geld voor over, moet er een nieuw schap komen? Wanneer die keuzes uiteindelijk door GS en PS zijn gemaakt, dan kan hij zich voorstellen dat de maatregelen die op het gebied van recreatie moeten worden genomen, in de systematiek van het AVP worden verwerkt. Echter, zolang de eerder genoemde vraagstukken niet zijn beantwoord, kan dit niet in de AVP landen.

GroenLinks vroeg naar de soortenbescherming in het kader van de nieuwe WNB. Mogelijk is dat het geval, afhankelijk van de behandeling van die wet in de Eerste Kamer. Overigens is soortenbescherming niet iets wat specifiek in de AVP thuishoort omdat het beheer van de natuur ook niet in de AVP geregeld is. Hij onderschrijft de opmerking van GroenLinks dat schaalvergroting geen doel op zich is. Schaalvergroting vindt inmiddels voor een groot deel in de samenleving plaats. De politieke discussie richt zich vaak op regulering van die schaalvergroting, maar schaalvergroting wordt beslist niet dwingend opgelegd. Schaalvergroting in Utrecht is alleen mogelijk wanneer aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. Dat geldt ook voor dierenwelzijn. In de AVP wordt daar niet specifiek op ingegaan maar wel in andere beleidsdocumenten van de provincie Utrecht, bv. de Landbouwvisie.

Mevrouw Kotkamp begrijpt dat de AVP voor een deel ook een uitvoeringsprogramma is. Bij ruimtelijke ordeningsprincipes komt dierenwelzijn aan bod als het gaat om schaalvergroting. Zij zou verwachten dat, als het gaat om landbouw en innovatie, ook innovaties op het gebied van dierenwelzijn binnen dit programma zouden passen en voor financiering in aanmerking kunnen komen.

Gedeputeerde Krol vindt dat mevrouw Kotkamp in principe wel gelijk heeft. Dat geldt ook voor de energie opmerking. Wanneer het landbouwgeld zo wordt ingezet, dat dit bevorderend is voor dierenwelzijn of opwekking van duurzame energie, dan moet dat vanuit het landbouwdeel van de AVP mogelijk kunnen zijn. Wanneer er in een gebiedsprogramma een dergelijk voorstel zou worden opgenomen dat bevorderend is voor dierenwelzijn of opwekking van duurzame energie, dan gaat spreker er van uit dat dit binnen de provincie een positief gehoor krijgt, gelet op de beleidsdoelen van de provincie, nl. dierenwelzijn, opwekking duurzame energie.

De heer Boerkamp meent dat het helpt dergelijke doelen concreet te benoemen om het belang daarvan nog eens extra te benadrukken. Dat geldt voor duurzame energie maar ook voor dierenwelzijn.

Gedeputeerde Krol merkt op dat dierenwelzijn/omvang van de agrarische bedrijvigheid beschreven is in de PRS/PRV. O.a. wordt daar in aangegeven dat extra groei mogelijk is bij grote inspanning op het gebied van dierenwelzijn. In de PRS/PRV wordt eveneens ingegaan op duurzame energie.

Gevraagd werd naar de subsidiespelregels. Er is een subsidieverordening AVP en die is via de website van de provincie inzichtelijk.

Terugkomend op de vragen van de PVV gaat hij in op de TV uitzending over de monovergister. Overigens bestaan er al dertig jaar monovergisters maar ze hebben het niet overleefd omdat het restproduct teveel fosfaten bevat; vanuit milieuperspectief valt dat af te keuren.

Voorts legt hij uit dat het gebiedsprogramma door het gebied wordt geschreven en aan GS wordt aangeboden. Dat programma moet geheel voldoen aan de financiële en beleidsmatige kaders van de provincie. Op grond daarvan hoeft dit programma niet aan PS te worden aangeboden; PS behoeven daarover ook geen besluit te nemen. Uiteraard is hij bereid de gebiedsprogramma's ter kennisgeving naar PS te zenden.

Reeds eerder heeft hij D66 laten weten dat er een A4tje zal komen met een financiële verduidelijking. In het stuk staat dat de landbouw kan bijdragen aan milieudoelen. Bedoeld is dat ook op het gebied van de productie van duurzame energie (zonnepanelen en biovergisting) de landbouw een belangrijke bijdrage kan leveren. Landbouwstructuurversterking is voor sommige delen in de gebieden van groot belang. De landbouw werkt graag mee aan gebiedsprocessen, gelet op de landbouwstructuurversterking. Echter, landbouwstructuurversterking is geen doel op zich maar draagt bij aan een betere verkaveling in het landelijk gebied en aan het realiseren van beleidsdoelen van de provincie Utrecht.

Gevraagd werd hoe er na 2017 met de recreatiemiddelen wordt omgegaan. Dit behoort bij de portefeuille van collega Pennarts. Er is geen structurele financiering meer voor de oude RODS opgave. RODS bestaat niet meer en is omgezet in groen om de stad. Na 2017 zijn daarvoor geen middelen meer beschikbaar en nagedacht moet worden wat dat betekent voor de opgave recreatie/groen rondom de stad. Hij heeft daar nu geen antwoord op. Stad, provincie en anderen zullen daar stappen in moeten gaan zetten. Dit is een belangrijk punt van aandacht.

De PvdD gaf aan dat de natuur in het programma onderbelicht blijft. Er is voldoende geld voor de realisatie, verwerving én inrichting van 1500 ha. natuur. Wel is er discussie gaande over enkele elementen van de NBW, zoals leefgebiedenbenadering. Ook is een vraagstuk wat betreft het beheer. De provincie Utrecht heeft 30.000 ha. natuur en daar komt nu 1500 ha. bij. Het vraagstuk rond het beheer is nog niet opgelost. De heer Overkleeft vraagt naar de voortgang van de ontwikkeling van het NNN in de provincie Utrecht in verhouding tot andere provincies. Gedeputeerde Krol zal dat nagaan en daar op terugkomen. Op voorhand meent hij dat Utrecht in die zin een middenpositie inneemt. Afgesproken is dat er 1500 ha. natuur moet worden gerealiseerd; deels is dat met het oog op Natura 2000 een internationale verplichting, nl. 1000 ha. Daarvan is er inmiddels 400 ha van gerealiseerd. Echter, in het Akkoord van Utrecht is een grotere ambitie neergelegd, nl. 1500 ha. inclusief de 500 ha. provinciale plus natuur. De provincie stuurt nu nog sterk op natuur met een internationale verplichting en pas in tweede instantie op de provinciale natuur; dat behoeft pas in 2028 te worden afgerond.

Groot voorstander is spreker van verduurzaming van de landbouw, immers, op de huidige traditionele manier kan de landbouw niet tot het oneindige doorgaan. Ook is hij groot voorstander van biologische landbouw. Blij is hij met iedere agrariër die de stap naar biologische landbouw durft te maken, echter, hij wil dat niet als beleidsdoel van de provincie gaan voorschrijven of dat aan een streefpercentage koppelen. Hij gelooft dat verduurzaming van de landbouw, soms ook in biologische zin, de route van de landbouw in de provincie Utrecht moet zijn, echter, niet iedere agrariër zal voor biologisch boeren kunnen kiezen. In

Utrecht vindt verduurzaming plaats, beter wordt er met de grond, het water, en de dieren omgegaan, er wordt meer duurzame energie opgewekt en per dier komt er meer plek beschikbaar terwijl de uitstoot van de landbouw wordt verminderd. Er worden nu vele stappen gezet en vooral jonge innovatieve agrariërs werken daar keihard aan. Een deel kiest voor de duurzaamheidsroute en een ander deel gaat nog een stap verder en kiest voor biologisch. Dat is voor agrariërs een zware en spannende stap; hij zal dat zeker niet dwingend opleggen.

Naar aanleiding van de inbreng van het CDA merkt hij op dat er vanavond in de commissie BEM een BOB over kleine kernen zal plaatsvinden. In de AVP wordt er voor de leefbaarheid kleine kernen geld gereserveerd. Het coalitieakkoord heeft daar ook een passage over opgenomen, echter, GS willen niet vertellen hoe dat vorm moet krijgen, omdat de kleine kernen daarover zelf hun opvattingen moeten ventileren. Dat vraagt om terughoudendheid van GS en PS wat betreft het hebben van een opvatting. Dat kan een spanningsveld met de BOB-methodiek opleveren, juist omdat de provincie op dat vlak niet teveel wil sturen.

Gepleit werd voor ruimte voor de gebieden. Spreker gelooft echt in de gebiedsaanpak; er komt meer tot stand wanneer de inwoners van het gebied daarbij worden betrokken, ze kennen de vraagstukken en werken samen om het voor elkaar te krijgen. Via de lumpsum, de € 5 ton vrij besteedbaar budget en de nieuwe programmering krijgen de gebieden echt meer ruimte om te kunnen bewegen.

Er moet nog 1100 ha. natuur worden verworven en er moet nog 3200 ha. natuur worden ingericht. Een gebied wordt pas ingericht wanneer er aaneengesloten verworven is, dit uit efficiency overwegingen. Op dit moment loopt er in Eemland een programma voor vrijwillige kavelruil, een en ander in opdracht van de gebiedscommissie Utrecht-Oost. Daarmee kan de natuur, het weidevogelgebied en de landbouw een flinke stap vooruit zetten, passend in de provinciale doelen.

De ChristenUnie vroeg naar de kern van dit AVP programma. Spreker licht toe dat met dit programma de afspraken die met PS zijn gemaakt over natuur worden uitgevoerd, gekoppeld aan meerdere doelen, zonder dat dit extra budget vraagt. Met de vastgestelde kaders en de gemaakte afspraken, o.a. in de begroting, is de provincie in staat primair de ambitie voor natuur te realiseren maar vervolgens ook de ambities voor leefbaarheid, landbouwstructuurversterking, cultuurhistorie en recreatie te honoreren. Dat is de kern van het programma en daar wordt niet aan gemorreld.

De heer Van Kranenburg vraagt om een overzicht van doelen/ambities waarvoor GS niet hebben gekozen, gelet op de beperkte financiële middelen; wat is er in de afweging van GS afgevallen? Hoeveel geld zou daarmee gemoeid zijn?

Gedeputeerde Krol licht toe dat is uitgegaan van de financiën waarvoor PS in het kader van het AVP toestemming hebben gegeven tot 2028. Dat geld is voor het grootste deel afkomstig van de rijksoverheid, ook in de vorm van grond. Voor dat deel is de natuuropgave leidend. Aanvullende doelen zijn landbouwstructuurversterking, cultuurhistorie, recreatie en leefbaarheid kleine kernen. Er zijn geen doelen afgevallen. Uiteraard zou er veel meer mogelijk zijn, wanneer er meer middelen beschikbaar zouden zijn, maar dat is niet het geval.

De heer Van Kranenburg constateert dat het niet hebben van meer geld ook een politieke keuze is. Gedeputeerde Krol antwoordt bevestigend; PS hebben dienaangaande de politieke keuze gemaakt hoeveel geld er voor het AVP inzetbaar is. PS zouden ervoor kunnen kiezen dat budget te verdubbelen, echter, die berichten hebben hem nog niet bereikt. Wordt daartoe in PS besloten, dan zal hij dat ondersteunen.

De heer Van Kranenburg vraagt wat de gedeputeerde in het kader van de AVP heel graag had willen regelen maar waarvoor geen geld is.

Gedeputeerde Krol antwoordt dat er niet in het AVP maar in het natuurprogramma een grote vraag is naar de financiering van het beheer. T.z.t. zal daarover met PS gesproken moeten worden. Ook zou hij het een goede zaak vinden de gebieden nog meer middelen ter beschikking te stellen voor realisering van de pro-

vinciale doelstellingen, echter, dat geld is er niet. Middels het AVP worden de middelen aangewezen voor doelen die zijn vastgelegd.

De heer Van Kranenburg constateert in het stuk zelf enige teleurstelling in de zin van dat niet alles kan worden gedaan wat men zou willen.

Gedeputeerde Krol heeft zojuist aangegeven waar dat betrekking op heeft. Het is in de provinciale politiek normaal dat niet alles kan, omdat de middelen ontoereikend zijn. Dat is naar zijn mening ook niet erg: "veel geld is eerder een straf dan een zegen". Er moeten keuzes worden gemaakt binnen de middelen die er zijn en daar moeten de programma's met een aantal prioriteiten op worden aangepast.

De heer Van Muilekom vraagt wat de ChristenUnie in het programma had willen zien, wat daarin nu niet is opgenomen. De heer Van Kranenburg verwijst naar het verkiezingsprogramma van de ChristenUnie. Mogelijk zal de ChristenUnie in die zin iets voorbereiden voor de komende PS vergadering.

Gedeputeerde Krol memoreert dat de begroting onlangs is vastgesteld. Daarin zijn de financiën AVP tot 2016 vastgesteld, maar ook voor het meerjarenperspectief. Meer geld is er niet voor de AVP. Mochten PS het anders willen, dan verwacht hij daarover een debat bij de Kadernota 2016.

Mevrouw Dorresteijn begrijpt dat de 0,5 fte groene contour geen uitbreiding van formatie is, maar een verschuiving in taken. Ambtenaren mogen reageren op vragen/initiatieven inzake de groene contour en dat moet dan binnen een bestaande 0,5 fte worden opgelost. Natuur en beheer is een langjarig perspectief. Op een zeker momenten zullen PS moeten gaan nadenken over de vraag hoe dat alles gefinancierd moet worden. Zij begrijpt dat die vraag voorlopig nog niet aan de orde zal zijn, maar wellicht in een volgende termijn. De gebiedscommissies krijgen meer ruimte, zo begrijpt zij, maar dat roept de vraag op of de agenda AVP moet worden aangepast. De gedeputeerde gaf aan biologische landbouw belangrijk te vinden maar het CDA benadrukt dat het vooral om duurzaamheid moet gaan. In het hoofdstuk Energie worden PS uitgenodigd om via een andere BOB te bezien of daarvoor middelen beschikbaar moeten worden gesteld, ook vanuit het coalitieakkoord. Die kans moeten PS zeker oppakken.

Gedeputeerde Krol bevestigt de interpretatie van mevrouw Dorresteijn dat er geen extra formatie wordt aangetrokken voor de groene contour; van de bestaande formatie kan 0,5 fte zich bezighouden met de groene contour. In de komende jaren verwacht hij wat betreft het beheer van de natuur geen grote problemen maar uiteindelijk zal de provincie op dat vlak tegen een probleem aanlopen. Uiteraard volgt er dan een gesprek met PS over het beheer van de natuur en de middelen die nodig zijn. Inderdaad krijgen de gebieden meer vrijheid maar dat hoeft niet tot een aangepast voorstel te leiden. Wanneer het meerjarenprogramma AVP door PS wordt vastgesteld, kunnen de gebieden met het programma aan de gang gaan. Gehoord de opmerkingen van PS, gaan zij hun gebiedsprogramma's schrijven en voor een deel zullen ze op zoek gaan naar speelruimte. Zo lang dat past binnen de beleidskaders en tegemoet komt aan de grote hoofddoelen van de provincie, levert dat geen probleem op. Mocht er toch bijstelling van het programma nodig zijn, dan is dat mogelijk via de herijking van het meerjarenprogramma dat eind 2017 zal gaan plaatsvinden.

De voorzitter rondt dit agendapunt af en constateert dat dit onderwerp ook inhoudelijk besproken zal worden in de volgende PS-vergadering.

4. WONEN

4.1 Statenbrief Startnotitie beleidskader Binnenstedelijke Ontwikkeling

In het coalitieakkoord is afgesproken dat de Kadernota Wonen en Binnenstedelijke Ontwikkeling verbreed wordt naar een meer geïntegreerde aanpak van de binnenstedelijke ontwikkeling waarbij de verbinding met de brede binnenstedelijke opgave wordt gemaakt. In bijgaande startnotitie gaan GS in op het doel, de inhoud en het proces van de totstandkoming van dit beleidskader.

Deze statenbrief is op verzoek van de PvdA, SP en ChristenUnie ter bespreking geagendeerd.

De heer Van Muilekom deelt mede dat de PvdA binnenstedelijke ontwikkeling een belangrijk onderwerp vindt. Goed is het na te gaan hoe binnenstedelijke ontwikkeling nu verloopt en hoe dat in de toekomst vorm moet krijgen. Over welke onderwerpen zou het inhoudelijk moeten gaan? Er zijn veel moties ingediend met het oog op de binnenstedelijke ontwikkeling, ook wat sociale woningbouw, verduurzaming en de transformatieopgave betreft. Het is de vraag welke rol de provincie ziet weggelegd in het kader van de binnenstedelijke ontwikkeling, op het gebied van woningbouw. De kadernotitie zal met gemeenten besproken worden. De PvdA wil dit ook expliciet aan gemeenten voorleggen, nl. wat kan de meerwaarde van de provincie voor gemeenten zijn. Welk instrumentarium kan daarvoor worden ingezet? De rol van de provincie, als middenbestuur, is belangrijk voor de transformatie. De provincie is een belangrijke schakel om dat wat in de provincie leeft bij het rijk aan de orde te stellen. De PvdA vraagt of andere fracties ook vinden dat dit zo aan de orde moet komen.

Mevrouw Noordenbos deelt mede dat de SP blij is dat de woorden “beschikbaarheid en betaalbaarheid” van woningen nu bij de ambities van de provincie gaan horen. Welke concrete acties volgen hier uit en wanneer gaan die gebeuren? In het stuk staat dat er een analyse wordt gemaakt van de behoefte aan woningbouw. De SP vindt het zinvol eerst die analyse te maken en daarna te bezien hoeveel financiële middelen de provincie daarvoor kan en wil inzetten. Aangegeven wordt dat het bouwen van middeldure huurwoningen een middel is om de mensen in goedkope huurwoningen ruimte te geven. De SP heeft een actie Huur te Duur gehouden en is langs de huizen gegaan om daarover vragen te stellen. Gebleken is dat de meeste mensen ten minste 30%, maar heel vaak meer, van hun inkomen aan woonlasten moeten besteden. Er zijn rapporten waarin wordt gesteld dat mensen in te goedkope huurwoningen zouden wonen, echter, heel vaak is dat niet het geval. Er is een grote noodzaak voor het bijbouwen van goedkopere huurwoningen; iedereen weet dat wel. De SP is dan ook van mening dat de destijds aangenomen moties nog niet zijn ingelost.

Mevrouw Koelewijn kan heel goed begrijpen dat de SP zorgen heeft over de betaalbaarheid van het wonen. Echter, dat is een landelijk vraagstuk. Nu wordt het neergelegd bij gemeenten, als het over prestatieafspraken e.d. gaat. Het is niet aan de provincie om over betaalbaarheid te spreken.

De heer P. van Leeuwen vraagt wat er onder “woonlasten” wordt verstaan in de optiek van de SP: zijn dat huursom, water- plus energiekosten?

Dat wordt door mevrouw Noordenbos bevestigd. Tijdens de rondgang langs de huizen kwam het voor dat er mensen zijn die 50% van hun inkomen aan woonlasten moeten besteden. Regelmatig kwamen er klachten dat een woning niet warm te stoken is of dat er sprake was van achterstallig onderhoud.

Mevrouw Koelewijn benadrukt dat dit geen onderwerp is voor PS, immers, inkomenspolitiek is geen verantwoordelijkheid van de provincie maar van de rijksoverheid.

Mevrouw Kotkamp kan zich wel voorstellen dat PS GS gaan vragen om op landelijk niveau aandacht voor deze knelpunten te vragen, met name als het gaat om het huurbeleid. De huidige huurwet levert knelpunten op die op gemeentelijk en provinciaal niveau niet op te lossen zijn. Wellicht kan het college dienaangaande stappen zetten richting landelijke politiek.

Mevrouw Dekker heeft in de vorige RGW-commissievergadering vragen gesteld over woningbouw en zij heeft een beroep op GS gedaan om het inkomensaspect, waar de provincie inderdaad niet over gaat, wel bij partijen bespreekbaar te maken. GS lieten weten zich daar niet in te willen mengen maar daarvoor wel andere wegen te zoeken. PS hebben daarvoor zelf ook andere wegen richting de politieke partijen. Zij vond het eveneens vreemd dat dit onderwerp niet geagendeerd stond. Het stuk gaat er nl. van uit dat er wel een vraag beantwoord moet worden, nl. of PS zich kunnen vinden in de voorgestelde aanpak. D66 kan zich daar inderdaad in vinden en kijkt uit naar de resultaten; daarna zal er over de beleidskaders worden gesproken.

Mevrouw Eijsbroek sluit zich aan bij de reactie van het CDA. Belangrijk is het onderscheid te maken tussen de vraag en de behoefte. Zij verzoekt de PvdA en de SP dit onderwerp niet telkens te agenderen totdat inhoudelijke bespreking daadwerkelijk aan de orde is.

Mevrouw Noordenbos wijst erop dat het nu om een bespreekstuk gaat. Ook zij vond het raar dat zij moest verzoeken dit te agenderen, omdat het met PS zou moeten worden besproken zoals zelf in het stuk staat. Zojuist werd gesteld dat de provincie niet over dit onderwerp gaat, echter, de provincie bepaalt zelf ook voor een deel waar ze over gaat. In het kader van de kantorenleegstand wordt gesteld dat de provincie dat gaat aanpakken, via een sturend spoor en een faciliterend spoor. Dat is bij kantorenleegstand blijkbaar wel mogelijk. Waarom zou die aanpak ook niet kunnen voor de woningbouw, wanneer PS dat voldoende belangrijk vinden? Voorts wordt in het stuk aangegeven dat concurrentie tussen steden belangrijk is. Hoe geldt dat voor de steden Utrecht en Amersfoort? Moeten die steden met elkaar concurreren?

De heer De Heer begrijpt dat het nieuwe beleidskader meer aandacht geeft aan andere onderwerpen dan wonen alleen, dus ook aan energietransitie, gezonde leefomgeving, waterbeleid en transformatieopgave. De ChristenUnie had deze startnotitie ter bespreking gevraagd, samen met de statenbrief over het Delta-programma; in de laatste brief staat veel over klimaatadaptatie, hittestress en droogte. Weinig gemeenten pakken die uitdaging op, ook de provincie doet op dat vlak weinig. In het Deltacongres, enkele weken geleden, werd veel aandacht besteed aan hittestress en droogtebestrijding. In het kader van de binnenstedelijke ontwikkelingen wil de provincie meer doen aan hittestress en droogte. Hij vraagt GS of die onderwerpen in het nieuwe beleidskader binnenstedelijke ontwikkeling meer aandacht kunnen krijgen. Spreker verwijst voorts naar het rapport binnenstedelijke kwaliteit van de ARK. GS zouden dat advies nog becommentariëren. Z.i. is het belangrijkste advies van de ARK dat de provincie zich meer met de stad moet gaan bemoeien. Maar ook staan er in het advies belangrijke opmerkingen over organische ontwikkeling en groenblauwe verbindingen. Echter, in de startnotitie wordt amper ingegaan op organische ontwikkelingen. Wat gaan GS doen met de adviezen van de ARK? GS stellen voor het huidige uitvoeringsprogramma nog een jaar te verlengen. Vraagt een dergelijke keuze niet een statenbesluit?

Mevrouw Eijsbroek vraagt of de gedeputeerde de inzet van dure en middeldure huurwoningen als de oplossing voor het tekort aan betaalbare woningen nog gaat bespreken. Benieuwd is zij naar de cijfers wat betreft de tekorten; hoeveel in de plaatstredingen zijn er inmiddels gedaan, hoeveel statushouders zijn er geplaatst en hoeveel wachtlijsten zijn er weggewerkt?

Mevrouw Koelewijn vindt het belangrijk te benoemen dat het beleidskader stedelijke ontwikkeling ook een relatie heeft met het omliggende platteland. Het CDA vraagt zich af in hoeverre de focus op de stad leidt tot effecten op het platteland; wordt daarmee rekening gehouden? De impact van de decentralisatie in het sociaal domein moet worden betrokken bij de functie wonen, bv. als het gaat om langer zelfstandig thuiswonen. Het CDA heeft hier al eerder voor gepleit. Zij leest dat de provincie gecharmeerd is van garantstellingen. Zij gaat ervan uit dat dit gezamenlijk wordt besproken omdat het gaat om de inzet van gemeenschapsgeld. Is dat instrument wel goed om in de huidige markt toe te passen?

Naar aanleiding van punt 2.2., rol en sturing, draagt zij aan dat de rol van de provincie, daar waar het gaat om de impact vanuit de Woningwet op de zgn. woningmarkt regio's, wel aan de orde is. Voor Amersfoort is er reeds sprake van een ontheffing. Zij vraagt of daar aandacht voor is, bij de bespreking van het kader. Zij spreekt voorts de verwachting uit dat PS gaan voor kwaliteit en niet voor kwantiteit. De woningmarkt is inmiddels weer aan het veranderen; uit het verleden moet er lering worden getrokken.

Mevrouw Kotkamp deelt mede dat GroenLinks ook verbaasd was dat dit stuk niet ter bespreking was gegaan. Haar fractie kan zich vinden in de punten die worden genoemd maar wil met name focussen op de opgave voor de energietransitie. In de binnenstedelijke opgave zou daaraan veel aandacht moeten worden besteed. Een stevige ambitie dienaangaande is op zijn plaats. Onder verwijzing naar de opmerkingen van de SP over de woonlasten, pleit GroenLinks ervoor dat de provincie in gesprek gaat met woningcorporaties en de landelijke overheid over de vraag hoe de sociale huurwoningen duurzaam kunnen worden gemaakt. Dit zal zeer veel kansen gaan opleveren. Huurders worden nu met torenhoge energierekeningen geconfronteerd wegens achterstallig onderhoud en daar kan een grote slag in worden geslagen. Haar is gebleken dat woningcorporaties wel willen maar dat ze geconfronteerd worden met knelpunten in wet- en regelgeving. Als daarin stappen kunnen worden gemaakt, juicht haar fractie dat toe. Tijdens de informatiesessie over binnenstedelijke ontwikkeling werd de nadruk gelegd op "van stad worden naar stad zijn" en "van binnenstedelijke ontwikkeling naar binnenstedelijk wonen". Welke consequenties heeft dat voor financieringsmodellen? Daar ligt een grote uitdaging, met name bij gemeenten, aan ten grondslag en GroenLinks hoopt dat dit in de uitwerking van het beleidskader wordt meegenomen. Dat alles vraagt wel om een denk- en een financieringstransformatie. Evenals de ChristenUnie pleit haar fractie voor meer aandacht voor hittestress, voor droogte maar ook voor waterafvoer.

Mevrouw Broere vond het opvallend dat tijdens de voorafgaande sessie over binnenstedelijke ontwikkeling nimmer over de jeugd wordt gesproken. Zij betreurt dat. Juist in de binnenstedelijke ontwikkeling moet er oog zijn voor onze jeugd. De PVV vraagt waarom de provincie nog steeds voor 80% binnenstedelijk wil bouwen. De PVV vreest dat een opeenhoping van veel mensen in hoogbouw, zoals in de banlieus van Parijs en in Brussel, tot grote wanorde en problemen kan leiden. Voor kinderen is er daar geen ruimte meer om zich te ontwikkelen. De PVV vindt dit een onverstandig beleid. Zij begrijpt dat er tot 2028 68.000 woningen moeten worden gebouwd.

De heer Van Muilekom vraagt of de PVV ervoor pleit om geen aandacht meer te besteden aan binnenstedelijke ontwikkeling maar in plaats daarvan naar buiten toe te bouwen. Mevrouw Broere kan zich dat wel voorstellen; 80% binnenstedelijk bouwen is teveel in haar optiek.

Mevrouw Kotkamp deelt enerzijds de zorg van de PVV maar anderzijds ligt de uitdaging bij het binnenstedelijk wonen vooral bij de transformatie en niet zozeer in het stapelen van woningen. Het percentage van 80% kan voor een groot deel binnen de huidige bebouwing plaatsvinden, zonder de hoogte in te gaan.

Daarin kan zelfs een kwaliteitsslag worden gemaakt. GroenLinks ziet veel kansen bij omvorming van woningen die nu 'op' zijn, hoewel zij zich realiseert dat dit financieel erg ingewikkeld is. Wanneer de woonruimte op een andere manier wordt ingericht, kunnen er extra woningen worden gerealiseerd, zonder hoogbouw maar met een kwaliteitsimpuls.

Mevrouw Koelewijn sluit zich hierbij aan. Zij gaf al eerder aan dat men voor kwaliteit moet gaan en niet voor kwantiteit.

Mevrouw Broere helpt het iedereen hopen dat nu het goede beleid wordt ingezet. Zij wijst op de opgave om 100.000 statushouders te huisvesten. De druk op de woningmarkt zal zo groot worden, dat dit niet allemaal binnenstedelijk kan worden opgelost.

De heer Van Kranenburg vraagt waar de PVV het getal van 100.000 statushouders op baseert.

Mevrouw Broere legt uit dat er nu 100.000 asielzoekers het land inkomen die het liefst later hun familieleden laten overkomen. Vaak gaat het om grote gezinnen. Ze hebben allemaal een woning nodig. Het kan zo maar zijn dat er 100.000 woningen nodig zijn terwijl gemeenten nu al een enorme achterstand hebben om statushouders te huisvesten. De problemen zullen alleen maar groter worden, zo vreest zij.

De heer Van Kranenburg constateert dat de bewering van de PVV inzake 100.000 woningen voor statushouders in de provincie Utrecht compleet buiten de orde is.

Mevrouw Broere vindt het een goede zaak dat deze startnotitie evenwijdig loopt met de herijking van de PRS. In punt 1.2 staat "de grotere verbinding tussen ruimtelijke sociale en economische vraagstukken, mede ingegeven door verandering in ons zorgstelsel." Zij vraagt dienaangaande om uitleg. Voorts staat er "dat de Nederlandse steden, in het bijzonder Utrecht, het goed doen als het gaat om concurrentiekracht, innovatie en leefbaarheid maar veel steden zijn in opkomst en deze positie is niet onbedreigd." Zij vraagt zich af wat daarmee nu eigenlijk wordt bedoeld: het gaat toch niet om een wedstrijd?

Bij punt 2.2.2 staat de mate van positieve energie bij de andere betrokken partijen. Zij vraagt wat daarmee wordt bedoeld.

Mevrouw Arissen deelt mede dat de PvdD vooral de doelen mist in de startnotitie voor het beleidskader. De SP vroeg reeds naar concrete acties. Geantwoord werd dat er eerst een analyse wordt gemaakt om rol, sturingsfilosofie en ambities vast te stellen. De PvdD wil van die ambities een doel maken. Tijdens de bespreking van de voortgangsrapportage Wonen en Binnenstedelijke ontwikkeling in mei tijdens de WMC-vergadering, werd er door meerdere fracties geconstateerd dat het heel moeilijk is de voortgang te beoordelen wanneer er geen concrete doelen zijn geformuleerd. Dat moet in de uitwerking van het beleidskader worden opgenomen. Voorts sluit zij aan bij de vragen van de PvdA over de meerwaarde van de provincie en welke instrumentarium kan worden ingezet. Ook onderschrijft ze de opmerkingen van de ChristenUnie over hittestress en droogte maar ook de waterlast, zoals door GroenLinks naar voren werd gebracht. In het verlengde daarvan wil de PvdD toevoegen aan de te analyseren aspecten: de vergroening van binnenstedelijke ontwikkeling. Onderzoek van KPMG heeft uitgewezen dat 10% meer groen € 400 miljoen extra oplevert omdat mensen minder snel ziek worden. Ook sluit zij zich aan bij de PVV over de jeugd; een groene omgeving is goed voor opgroeiende jonge mensen. Ook sluit zij zich aan bij GroenLinks inzake de ambities energietransitie en duurzaam maken van woningen.

Mevrouw Dekker gaat ervan uit dat het op te stellen kader vooral bedoeld is om de integraliteit tussen bestaande stukken beter tot zijn recht te laten komen op het terrein van de binnenstedelijke ontwikkelingen. Op pag. 2 staan de thema's die bijzondere aandacht vragen, nl. leegstand, leefbaarheid en bereikbaarheid,

de verbinding tussen de ruimtelijke, sociale en economische vraagstukken etc. D66 vindt dat ook de juiste thema's. Het is complex dat het ook gaat om terreinen waar de provincie weinig directe sturingsmogelijkheden heeft. Zij kan zich vinden in de omschrijving van de sturingsvisie, nl. dat de provincie het vooral moet hebben van het aanjagen, faciliteren, stimuleren en enthousiasmeren. Dat is de rol die de provincie op dit vlak kan vervullen. Wordt die rol met verve vervuld, dan kunnen er resultaten worden geboekt.

De heer Van Muilekom leest dat er in de dialoofase een bijeenkomst met partners uit het veld wordt georganiseerd. Hij wil graag weten wat die partners van de provincie vragen. Hoe worden PS daarbij betrokken?; het is heel goed dat PS vanuit het veld te weten komen welke problemen er zijn, waar samenwerking mogelijk is en hoe men de toegevoegde waarde van de provincie ziet.

Gedeputeerde Van den Berg constateert dat de PvdA nadrukkelijk terugkomt op de verworpen Taskforce Woningbouw en oproept in beeld te brengen welke regionale vragen er leven, welke rol de provincie op zich kan nemen en welk instrumentarium daar het beste bij past. In deze startnotitie staat de aanzet tot het komen van het kader en daarvoor kan nu input worden geleverd. PS zullen t.z.t. de kadernotitie ter vaststelling ontvangen en in die discussie kan worden aangegeven of er al dan niet wijzigingen of aanpassingen noodzakelijk zijn. Het plan is de huidige situatie en vraagstukken die in ontwikkeling zijn via een onderzoek in beeld te brengen, met name in het stedelijk gebied; de situatie op de woningmarkt hoort daar zeker bij. Onderzocht zal worden welke woning categorieën de gemeenten, die daarin het voortouw hebben, samen met corporaties en huurders in prestatieafspraken zouden opnemen. Daar ligt ook de eerste verantwoordelijkheid met betrekking tot het doelgroepenbeleid. Eén van de mogelijkheden is het bouwen voor de middelhoge en hogere huursector om zo de doorstroming in woningen te bevorderen. Dat is slechts één optie. Als het gaat om het ondersteunen en faciliteren van vraagstukken van gemeenten, zal de provincie vooral attenderen op de specifieke woningmarkt in die regio en de categorie woningen waar behoefte aan is. Huurverlaging is een mogelijkheid, evenals passend toewijzen, echter, daar gaat de provincie niet over. Het gaat om een landelijk probleem dat wellicht verhevigd wordt door stagnatie in de woningmarkt en het nieuwe stelsel van de Woningwet dat per 1 juli jl. is ingevoerd met rollen voor corporaties, gemeenten én huurders als het gaat om prestatieafspraken.

De woningbehoefte neemt toe door de komst van asielzoekers die mogelijk statushouders gaan worden. Op dit moment worden de knelpunten regionaal in beeld gebracht. Nagegaan zal worden of die knelpunten wellicht op rijksniveau moeten worden opgelost, als het gaat om een stelselwijziging. De gedeputeerde ziet geen aanleiding om de minister te verzoeken te stoppen met de verhuurdersheffing e.d. Gelet op de vraag van GroenLinks bevestigt hij dat de provincie het rijk zal benaderen, wanneer knelpunten in de woningmarkt alsmede de specifieke woningmarkt in het Utrechtse en Amersfoort naar voren komen, juist als het gaat om problemen die op rijksniveau zouden moeten worden opgelost. De provincie heeft in die zin zeker een verbindende rol. Dat gebeurt ook in IPO-verband waar deze problematiek eveneens onderdeel van discussie is. Vorige week heeft spreker in de Noordvleugel deelgenomen aan een gesprek over de woningmarkten rond de metropool regio Amsterdam en Haarlem, waar ook gekeken wordt naar de huisvesting van voorheen doelgroepen en de betekenis daarin van provincies.

Mevrouw Noordenbos vraagt of alle provincies hetzelfde over hun rol denken of dat er ook provincies zijn die meer sturend willen optreden teneinde de sociale woningbouw vlot te trekken, daar waar dat in gemeenten achterblijft.

Gedeputeerde Van den Berg kan daar geen concreet antwoord op geven. Hij weet dat de provincie Noord-Holland in dit kader ook niet nadrukkelijker een rol oppakt. Tegelijkertijd hebben provincies als Limburg en

Groningen een ander probleem, nl. krimp van de woningmarkt. De vraag van de SP kan derhalve niet eenduidig worden beantwoord.

De provincie Utrecht heeft nu een rol die een mix is van passief, actief en faciliterend. Met “passief” bedoelt hij dat de provincie voor partijen een loket wil zijn waar vragen kunnen worden gesteld. De provincie kan verbinden wat betreft corporaties, best practises, knelpunten of kennis delen. “Actief” wil de provincie zijn in het najagen van ontwikkelingen die bij de provinciale doelen passen, bv. transities op het gebied van kwaliteit en het verwijderen van asfalt en het daarvoor terugbrengen van groen. Daarmee worden problemen rond hittestress en waterafvoer aangepakt. Duurzaamheidsmaatregelen en de transformatie van kantoren horen daar ook bij, passend bij de beleidsdoelen van de provincie. De provincie heeft voorts een financieel expertteam waar gretig gebruik van wordt gemaakt. De provincie biedt die kennis aan als het gaat om financiële arrangementen, bv. op het gebied van de marktperfectie waarin de garantstellingen van waarde zijn omdat deze het laatste zetje kunnen zijn voor de start van de bouw.

Als het gaat om inhoud zullen gemeenten als Woerden, Amersfoort en Utrecht minder gebruik maken van de inhoudelijke expertise van de provincie. Meer geïnteresseerd zijn zij in expertise op het gebied van financiële transacties en het verbinden van best practises terwijl de kleinere gemeenten vooral gericht zijn op de uitwisseling van kennis en het proces van de kantoortransformatie.

Uiteraard zal de provincie opnieuw een woningmarkt analyse gaan maken teneinde na te gaan waar de middelen in bestaand stedelijk gebied moeten worden ingezet. Gezocht wordt naar duurzame investeringen en ruimtelijke kwaliteit. Eerder gaf hij aan dat de provincie het rijk zeker zal informeren over de specifieke knelpunten in de Utrechtse woningmarkt. Regelmatig contact heeft hij met de wethouders Wonen van de grote steden, ook met de woordvoerder U10 Wonen regio Utrecht.

De VVD vroeg naar cijfers met betrekking tot wachtlijsten en in hoeverre deze zijn weggewerkt. Hij zegt toe daarop alsnog schriftelijk te zullen reageren.

Wat betreft de stand van zaken huisvesting statushouders per gemeente in de provincie Utrecht, memoreert de gedeputeerde dat PS daarover recentelijk een uitgebreide rapportage hebben ontvangen.

Het CDA vroeg naar de relatie met het vitale platteland. Er is inderdaad een verschuiving gaande in Nederland van het platteland naar de steden toe. Dat betekent ook iets voor de kleinere gemeenten rondom de steden. In toenemende mate willen mensen in steden blijven wonen, ook aan de randen van de steden, bv. in nieuwe vinexlocaties, waar veel voorzieningen voor jeugd en jongeren zijn. Gezinnen blijven vaker in de binnenstad wonen. Dat is niet erg omdat daarmee het ruimtelijk beslag op het spaarzame groen in de provincie beperkt blijft. Wel heeft dat gevolgen voor de mobiliteit tussen de kleinere kernen en de grotere gemeenten. Niet alle voorzieningen zullen meer vanzelfsprekend in de kleinere kernen aanwezig zijn. De provincie kent een zevental focusgemeenten en wil het geld voor binnenstedelijke ontwikkelingen juist voor die gemeenten inzetten. Gevraagd werd of de garantstellingen wel werken en of de provincie daarin een rol heeft. Dat instrument heeft zich goed bewezen. Mochten PS dat instrument anders willen vormgeven, dan kan dat bij de kadernota aan de orde komen. Gelet op de kansrijkheid en het succes van de garantstelling, adviseert hij de commissie vooral oog te hebben voor zoveel mogelijk creatieve, beheersbare instrumenten en niet de beperking op te zoeken. De provincie wil het geld zoveel mogelijk inzetten voor kwalitatieve, duurzame projecten. De ChristenUnie vroeg aandacht voor het Deltaprogramma 2016 provincie Utrecht. Water is als een sturend principe in de ruimtelijke ordening opgenomen, gelet op klimaatadaptatie, hittestress, de capaciteit van het rioolstelsel, de aanleg daarvan en de afvoer van relatief schoon water naar een zuiveringsinstallatie. Bij verstedelijking worden er in de ruimtelijke plannen van gemeenten nadrukkelijk eisen gesteld op het gebied van de waterbeheersing, de zgn. watertoets.

Mevrouw Kotkamp signaleert als toenemend probleem dat steeds meer particulieren hun grond (tuinen) laten verstenen. Kunnen gemeenten via het provinciale instrumentarium worden geholpen dat tegen te

gaan, zonder dat direct dwingend op te leggen? Kunnen eigenaren van huizen met een bepaalde hoeveelheid grond bij versterking een watertoets worden opgelegd?

Gedeputeerde Van den Berg antwoordt dat de provincie bij de grotere projecten, bv. transformatie, zeker naar de parkeerbehoefte kijkt en in dat kader nagaat of dat groener kan worden met behulp van bv. grassteen. De provincie gaat daar niet over maar geeft dat wel als aanbeveling mee voor kwaliteit van de bebouwde omgeving. In steden worden voortuinen ook opgeofferd voor een parkeerplek, zodat mensen geen parkeervergunning hoeven te betalen. Hij wil dat toch bij gemeenten laten. Gemeenten en waterschappen zorgen in bestaand stedelijk gebied voor het afkoppelen van hemelwater. Dat wordt niet dwingend opgelegd maar verloopt via een kansenprogramma. Soms komen kelders onder water te staan omdat er massaal wordt afgekoppeld. Het gaat hier vooral om een gemeentelijke aangelegenheid. Waar de provincie betrokken is bij ontwikkelingen, zullen de aspecten water en groen zeker onder de aandacht worden gebracht.

De heer De Heer vindt het belangrijk om nu een werkconferentie met gemeenten te organiseren, juist omdat droogte en hittestress een gemeentelijke aangelegenheid zijn. Zijn vraag is of de provincie de inspanning vanuit water wil intensiveren, juist om gemeenten die dit nu nog niet oppakken aan het werk te zetten. De provincie zou hierbij behulpzaam kunnen zijn.

Gedeputeerde Van den Berg is niet van plan een dergelijke conferentie te organiseren. Er gebeurt op dit terrein al heel veel, vanuit de waterschappen, maar ook vanuit organisaties die zich bezighouden met het tegengaan van hittestress. Het is een verantwoordelijkheid van gemeenten om zich te bekwamen op regelgeving, kansen en het vorm geven van beleid. Hij is zeker bereid daarin te faciliteren maar voelt er niets voor gemeenten te attenderen op het feit dat goede ruimtelijke ordening en stedenbouw genoemde elementen in zich houden.

Eerder vroeg de ChristenUnie ook in hoeverre de adviezen van de ARK worden meegenomen. Dat zal niet altijd het geval zijn maar in principe moeten deze wel worden meegenomen in de projecten op binnenstedelijk niveau die worden aangepakt.

De heer De Heer memoreert het uitgebreide advies van de vorige ARK over binnenstedelijke kwaliteit: hij vindt dat niet terug in deze startnotitie. Kan dat daar alsnog een plek krijgen?

Gedeputeerde Van den Berg merkt op dat de ARK o.a. advies heeft uitgebracht over de groen/blauwe structuur en organische ontwikkelingen. In zijn algemeenheid zal dat advies betrokken worden bij de totstandkoming van het beleidskader maar niet op projectniveau. De groen/blauwe structuren zijn van belang voor binnenstedelijke kwaliteit en klimaatbestendigheid. In het programma van de WBO????? wordt veel aandacht besteed aan organische ontwikkeling; beide adviezen zijn derhalve overgenomen. Het is wel zaak het organisch bouwen boven tafel te houden, nu de woningmarkt weer aantrekt; dat is een belangrijk kwaliteitsinstrument.

De opmerking over energietransitie en ambitie zal hij in het desbetreffende beleidskader meenemen; hij onderschrijft het belang daarvan. Inderdaad besteedt de provincie aandacht aan de financieringsmodellen; het FINC team dat door de provincie is ingesteld, is succesvol en wordt door partijen ook als waardevol aangemerkt. De PVV vindt 80% binnenstedelijke bouw teveel en voorziet daarmee de nodige problemen. Specifiek aandacht vraagt de PVV voor de jeugd en ruimte voor kinderen om zich te kunnen ontwikkelen. Hij ziet dat toch anders dan de PVV.

Het CDA stelde een vraag over de impact van veranderingen op het fysieke domein, gelet op de decentralisatie. Gevraagd werd of de provincie ervoor kan zorgen dat mensen langer kunnen wonen in de bestaande woonvoorraad en dat de omgeving voor de bewoners zodanig wordt ingericht, dat ze zich probleemloos buiten kunnen begeven.

Gedeputeerde Van den Berg vindt dat een waardevolle toevoeging. Dat kan worden meegenomen in de ontwikkeling door gemeenten en corporaties van levensloopbestendige woningen in een veilige omgeving. De PVV stelde dat er tussen gemeenten geen wedstrijd mag ontstaan. De provincie wil signaleren dat steden zo vitaal mogelijk moeten blijven. Het gaat erom de steden vitaal te houden omdat dit vele complexe problemen voorkomt, bv. als het gaat om onderhoud, beheer, veiligheid.

Inderdaad zal bij gemeenten en corporaties worden nagevraagd hoe zij tegen de provincie als facilitator of als aanjager aankijken. Zijn ervaring is dat de provincie een graag geziene gast is als het gaat om de bespreking van de complexe binnenstedelijke ontwikkeling. De PvdD en de PvdA spraken over doelen formuleren en ambities en doelen vormgeven. De PvdD noemde als extra aandachtspunt water, vergroening, jeugd, duurzame energie en wonen. Dat ligt in het verlengde van zijn eerdere betoog.

Mevrouw Arissen wil namens de PvdD 'groen' als specifiek punt toevoegen aan de analyse die leidt tot concrete doelen. Vergroening kan bijdragen aan het tegengaan van hittestress, droogte maar ook van wateroverlast. Een en ander is tevens bevorderend voor de gezondheid van mensen en dus ook van de jeugd.

Mevrouw Kotkamp sluit zich daarbij aan, ook vanuit het oogpunt van biodiversiteit. In Nieuwegein wordt gewerkt aan een ecologische verbindingsstructuur om zo te trachten alle onderbroken stukken groen via de ruimtelijke plannen aan elkaar te knopen. Dat kan ook voor andere gemeenten een interessante optie zijn. Kan de provincie een rol spelen om dat verder te promoten?

Gedeputeerde Van den Berg lijkt dit een kansrijke optie die bij de verdere uitwerking kan worden meegenomen, maar een harde toezegging op dit punt doet hij niet. Ruimtelijke ordening heeft te maken met water op een bepaalde locatie kan en haalbaar is. Bij transformatie van kantoren naar woningen, gaat het over parkeerplaatsen en zo mogelijk ook over groen. Bij een gebiedsgerichte aanpak is het kansrijker na te denken over verbinden, groene stroken, ecologische steppingstones e.d.

Mevrouw Arissen wil hier graag de groene daken aan toevoegen.

Mevrouw Koelewijn vraagt naar de rol van de provincie bij woningmarktregio's.

Gedeputeerde Van den Berg antwoordt dat daarover in de Noordvleugel intensief gediscussieerd is. In het Amsterdamse moesten woningmarktregio's worden opgeknipt waardoor er in de stad blinde vlekken ontstonden. Het is de bedoeling dat de corporaties voor het einde van dit jaar kiezen. Er ontstaat een soort "markt van welzijn en geluk", als het gaat om vestiging. Daar zijn criteria voor, maar de minister heeft de bevoegdheid om daar een uitzondering op te maken. Dat is in Amersfoort gebeurd met de corporaties Portaal en de Alliantie. De provincie volgt de ontwikkelingen ter zake nauwlettend. Zijn er knelpunten te signaleren, dan wordt dat aan de minister voorgelegd. Er is een ontwikkeling gaande dat corporaties voorzichtig hun bezit aan elkaar gaan overdragen. Aan de hand van de analyse, die door de provincie over de woningmarkten wordt gemaakt, zal ook daar het gesprek over worden gevoerd.

Mevrouw Koelewijn wijst erop dat die ontwikkeling niet alleen op stedelijk niveau, maar ook op dorpsniveau speelt. In haar gemeente is een corporatie actief die uit Hilversum afkomstig is. Zij begrijpt dat de gedeputeerde het probleem herkent.

Mevrouw Noordenbos vraagt of er een BOB model voor de sociale woningbouw gaat plaatsvinden.

De voorzitter antwoordt dat PS daar nu niet voor hebben gekozen. Wellicht kan dit volgend jaar weer onderwerp van discussie worden.

De heer Van Muilekom constateert dat er in voorliggende notitie een wereld bij elkaar komt. Hij vraagt wat er met de vele op- en aanmerkingen van deze commissie wordt gedaan; wordt de notitie in die zin bijgesteld? Wat zien PS terug van hun opmerkingen?

Gedeputeerde Van den Berg antwoordt dat het kader t.z.t. aan PS wordt voorgelegd en daarin moeten de opmerkingen van fracties te herkennen zijn.

De heer Van Muilekom wijst erop dat PS aan de voorkant kaderstellend moeten zijn; daarna wordt het resultaat beoordeeld. De commissie heeft zojuist duidelijk gemaakt wat er in het kader zichtbaar moet worden. Hij geeft er de voorkeur aan voorliggende notitie eerst met de op- en aanmerkingen van de commissie te completeren.

Gedeputeerde Van den Berg wil PS in staat stellen de kaders vorm te geven. Daar is deze startnotitie voor bedoeld. De commissie heeft ingrediënten aangedragen die tot kaders leiden; die zullen weer aan PS worden voorgelegd. PS hebben dan de mogelijkheid de kaders verder aan te scherpen of aan te passen. Hij wil die volgorde graag zo handhaven.

Voorts wordt vastgesteld dat alle op- en aanmerkingen die commissieleden in deze vergadering hebben gemaakt, in het verslag terug te vinden zullen zijn.

Mevrouw Dekker onderstreept de woorden van de gedeputeerde. Zij is het niet eens met het betoog van de PvdA. Het gaat hier om een startnotitie waarop input is geleverd en nu moeten de resultaten van het beleidskader worden afgewacht. Op dat moment is er opnieuw gelegenheid op- en aanmerkingen naar voren te brengen.

De voorzitter rondt de behandeling van dit agendapunt af.

5. WINKELLEEGSTAND

5.1 Discussienotitie BOB winkelleegstand

Het lijkt mevrouw Noordenbos goed om bij de beeldvorming ook omwonenden van leegstaande winkelpanden bij de discussie te betrekken.

Voorts vraagt zij of de mogelijkheden ten aanzien van een leegstandsverordening in de verdere beeldvorming kunnen worden meegenomen.

De heer Van Muilekom begrijpt dat gekozen is voor de ruimtelijke invalshoek. Dat is op zich goed maar de PvdA zou dat toch wat willen verbreden. Het zou goed zijn eerst een analyse te maken, samen met alle betrokkenen, van de problematiek met daarbij de rol en meerwaarde van de provincie. Nu beperkt de provincie zich bij voorbaat tot het ruimtelijke domein.

De voorzitter antwoordt dat die analyse reeds door Q&A is gemaakt.

De heer Van Muilekom wijst erop dat het BOB model als beeldvorming bedoeld is voor PS, samen met de partners; Q&A is een adviesbureau. Het gaat hem erom de beeldvorming bij alle betrokkenen op te halen.

De voorzitter merkt op dat er voor is gekozen al het werk van Q&A niet opnieuw te doen.

De heer Van Muilekom staat op het standpunt dat PS nu aan het woord zijn.

De voorzitter deelt mede dat met het ambtelijk apparaat voor dit proces is gekozen, ook met het oog op de voortgang. Is de heer Van Muilekom het daarmee niet eens, dan nodigt zij hem uit een nieuwe aanpak te schrijven.

Mevrouw Koelewijn sluit aan bij het pleidooi van de SP dat het belangrijk is bewoners hierbij te betrekken. Zo niet, dan deelt zij toch wel de conclusie van de heer Van Muilekom. Zij pleit derhalve voor een én/én benadering.

De voorzitter merkt op dat er ook om die reden voor een avondsessie is gekozen. Daarvoor zullen ook raadsleden worden uitgenodigd; zij vertegenwoordigen de burgers. Overigens kan dat specifiek worden uitgebreid naar omwonenden van winkelgebieden.

Mevrouw Kotkamp deelt de inbreng van de SP als het gaat om de omwonenden. Raadsleden vertegenwoordigen wel de inwoners maar toch is het interessant de inbreng van omwonenden zelf te vernemen.

Mevrouw Dekker deelt mede dat D66 zich in de voorgestelde aanpak kan vinden. Belangrijk is het in de eerste fase ook de omwonenden aan het woord te laten komen. Begrip heeft zij voor de opmerking van de heer Van Muilekom. Er ligt inderdaad een rapport voor, maar dat is van één partij afkomstig, terwijl er juist voor een brede insteek wordt gekozen. Zij ziet dat er in fase 2 een beroep op een expertpanel wordt gedaan. Het is een goede zaak dat PS daarvoor kandidaten kunnen aandragen. Wellicht komt dat wat tegemoet aan de wens van de PvdA.

Mevrouw Ens sluit zich aan bij de reactie van D66. Het Q&A rapport is een basis op grond waarvan PS een eigen mening kunnen gaan vormen. De voorstellen dienaangaande zijn in de notitie verwerkt. De VVD kan met deze aanpak instemmen. Belangrijk in dit verband is de rol van gemeenten. Q&A stelt de provincie voor dienaangaande een regierol op te pakken. PS zullen zelfstandig moeten besluiten of dat inderdaad de meest wenselijke rol is voor de provincie als het om binnenstedelijk/ dorpskern gerelateerde onderwerpen gaat. Zij vindt dit wezenlijk anders kan kantorenleegstand; die problematiek speelt veel meer op bovengemeentelijk niveau.

De VVD pleit voor ervoor, wat betreft de winkelleegstand, dat de provincie een monitor en informerende rol zou moeten hebben. In de notitie wordt ook melding gemaakt van actieve ruimtelijke ordening, terwijl eerder is besloten dat PS zich meer op uitnodigingsplanologie willen gaan richten. Dat uitgangspunt is wat haar betreft ook van toepassing op de winkelleegstand.

Mevrouw Kotkamp is het niet geheel met de VVD eens dat winkelleegstand vooral een binnenstedelijk probleem is. De discussies over koopzondagen en de vitaliteit van steden spelen zich vooral in regionaal verband af. Dat pleit niet voor een passieve rol van de provincie. Een rol, zoals bij de kantorenleegstand, lijkt haar meer op zijn plaats.

Mevrouw Ens ziet dat anders. De winkelleegstandproblematiek kan wel degelijk door gemeenten zelf worden opgepakt. Wel realiseert zij zich dat niet alle gemeenten even scherp hebben hoe groot de problematiek is. Daar kan het Q&A rapport een belangrijke rol in hebben. Echter, daadwerkelijk ingrijpen van de provincie op dit terrein vindt de VVD toch wat te ver gaan.

De heer Van Kranenburg merkt op dat de lokale VVD in de gemeente Utrechtse Heuvelrug onlangs een open avond omtrent de winkelproblematiek organiseerde. De sprekers waren uitstekend, de collega politici waren ruim vertegenwoordigd, echter, ondanks de inzet van de VVD op dat punt, waren er relatief weinig winkeliers aanwezig terwijl het probleem juist de winkeliers aangaat. De vraag is wat daarvan kan worden geleerd. Hoe kunnen de winkeliers bij deze problematiek worden betrokken? Die vraag moet reeds bij aanvang van dit proces worden gesteld. Overigens heeft hij daar nu ook geen pasklaar antwoord op.

De uitkomst van de BOB zou kunnen zijn dat overheden daadkrachtiger willen acteren wat betreft de winkelleegstand dan nu het geval is. De vraag is wel of de sector daaraan toe is. Om die reden is het zo belang-

rijk met winkeliers te spreken over de vraag hoe slecht het nu eigenlijk gaat en of zij bereid zijn pijnlijke maatregelen te accepteren. Aandacht vraagt hij tevens voor het fiscale aspect van winkelleegstand voor de eigenaar. Wellicht kan dat aan de orde komen tijdens de expertmeeting. Een goede uitleg daarover stelt hij op prijs, bv. in de vorm van een notitie.

De voorzitter constateert op grond van de discussie dat deze commissie

- het van belang vindt omwonenden van leegstaande winkelpanden bij de BOB te betrekken;
- ook de winkeliers bij de discussie wil betrekken;
- tijdens de expertmeeting ook aandacht wil besteden aan de fiscale wetgeving winkelleegstand en de leegstandverordening.
- er voorstander van is PS de gelegenheid te bieden experts en onderwerpen voor de expertmeeting aan te dragen.

Mevrouw Noordenbos verwijst naar de leegstandsverordening van de stad Tilburg. Wellicht dat iemand uit Tilburg die verordening nader kan toelichten.

De voorzitter merkt op dat ook die suggestie voor de expertmeeting zal worden meegenomen. Voorts rondt zij de behandeling van dit agendapunt af.

6. TER INFORMATIE

- 6.1 Statenbrief wijzigingen en openstelling subsidieverordeningen natuur- en landschapbeheer**
- 6.2 statenbrief aanleveren gegevens aan het rijk voor de landelijke eindrapportage van het Convenant bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties**
- 6.3 Statenbrief afhandeling moties en toezeggingen met betrekking tot sociale woningbouw**
- 6.4 Statenbrief vaststellen van het ontwerp beheerplan Natura 2000 Uiterwaarden Lek**
- 6.5 Memo GS gedeputeerde Verbeek inzake samenhang PAS en Natura 2000 beheerplannen**
- 6.6 Memo GS gedeputeerde Krol aanbieden rapport Utrechtse Zomerganzentelling 2015**
- 6.7 Statenbrief tussenrapportage mastergrondexploitatie Hart van de Heuvelrug, september 2015**
- 6.8 Statenbrief betekenis Deltaprogramma voor de provincie Utrecht**
- 6.9 Memorandum GS gedeputeerde Krol betreffende diervriendelijke manier uitvoering Ganzenakkoord**
- 6.10 Ingekomen brief Provinciale Adviescommissie Leefomgevingskwaliteit**
- 6.11 Memorandum GS gedeputeerde Krol vaststelling Natuurbeleid 2.0, motie 55 “mensen maken het milieu”**
- 6.12 Statenbrief stand van zaken windenergie 2015**
- 6.13 Memo GS gedeputeerde Krol overzicht uitgaven van de kantorenaanpak**
- 6.14 Statenbrief ontwerp Uitvoeringsagenda Bodem-, Water- en milieuplan**

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter deze commissievergadering.